

Doskonalenie
Kadr
Gospodarki

Izrael

Izrael

Izrael

Przewodnik rynkowy
dla przedsiębiorców

Izrael

Izrael

Izrael

Izrael

POLSKA AGENCJA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
POLISH AGENCY FOR ENTERPRISE DEVELOPMENT

KRAJOWA IZBA GOSPODARCZA
CENTRUM PROMOCJI

wyginternational
IMC Polska

PRZEDMOWA

Gospodarka Izraela funkcjonuje w trudnych warunkach konfliktu zbrojnego z państwami arabskimi, a mimo to kraj ten zaliczany jest do grona państw wysokorozwiniętych i nieustannie się rozwija.

Współpraca Izraela z Unią Europejską opiera się o tzw. Proces Barceloński, którego celem jest utworzenie wspólnego, europejsko-śródziemnomorskiego obszaru pokoju i kooperacji gospodarczej. Również Polska po wstąpieniu do Unii Europejskiej korzysta z ustaleń tego Procesu.

Ryzyko inwestycji w Izraelu jest znikome, jedynie obecna sytuacja polityczna może budzić obawy. Jednak rząd izraelski dokłada wszelkich starań, aby inwestorzy zagraniczni nie mieli wątpliwości inwestując swój kapitał.

Polski eksport do Izraela nie jest duży. W ubiegłym roku zamknął się kwotą niecałych 120 milionów ale przy dynamice ponad 131 proc. Ta tendencja utrzymuje się i w roku bieżącym. Rynek izraelski powinien w większym stopniu, niż dotychczas, zainteresować polskich przedsiębiorców. Jest to kraj w którym jest duże zapotrzebowanie na produkty wytwarzane w Polsce. Tak ze względu na ich jakość i konkurencyjną cenę, jak i liczne powiązania z mieszkającymi tam Izraelczykami o polskich korzeniach.

Redaktorzy niniejszego opracowania mają nadzieję, że pomoże ono, wraz z cyklem szkoleń, lepiej poznać ten rynek i ułatwi podjęcie decyzji o nawiązaniu współpracy z Izraelem.

Podziękowania

Redakcja „Przewodnika”, który służy jako nieodpłatna pomoc szkoleniowa w cyklu zajęć w ramach projektu PARP „Wsparcie rozwoju polskiego eksportu” serdecznie dziękuje za udostępnienie materiałów i danych statystycznych Panu Zbigniewowi Magdziarzowi I Sekretarzowi Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Tel Awiwie. Dziękujemy kierownictwu i pracownikom Departamentu Międzynarodowych Stosunków Dwustronnych Ministerstwa Gospodarki, Ambasadzie Republiki Izraela w Warszawie oraz Instytutowi Koniunktur i Cen Ministerstwa Gospodarki.

(red.)

Spis treści:

	Przedmowa	2
1	Informacje ogólne o kraju	5
1.1	Podstawowe informacje	5
1.2	Ludność, religia i język Izraela	6
1.3	Klimat, warunki geograficzne oraz bogactwa naturalne	6
1.4	System polityczny	7
1.5	Obecna sytuacja polityczna	11
2	Gospodarka	11
2.1	Opis gospodarki kraju	11
2.2	Charakterystyka głównych sektorów gospodarki	12
3	System finansowy	15
3.1	Banki	15
3.2	Rynek kapitałowy	16
3.3	Giełda Papierów Wartościowych	16
4	System podatkowy w Izraelu	16
4.1	Zmiany podatkowe	17
4.2	Ubezpieczenia	18
5	Zakładanie działalności gospodarczej w Izraelu	19
5.1	Tworzenie działalności gospodarczej	19
5.2	Funkcjonowanie przedsiębiorstw zagranicznych	19
5.3	Klimat inwestycyjny	19
6	Handel zagraniczny i polityka handlowa	20
6.1	Polityka handlowa	20
6.2	Handel zagraniczny	20
6.3	Stosunki gospodarcze Izraela z Unią Europejską	22
6.4	Współpraca Izraela z Unią Europejską	23
6.5	System certyfikacji	24
6.6	Wymogi sanitarne	25
6.7	Procedury i taryfy celne	25
7	Dotychczasowa współpraca Polski i Izraela	25
7.1	Podstawy prawno-traktatowe obowiązujące Polskę i Izrael	25
7.2	Funkcjonowanie porozumień międzynarodowych po akcesji Polski do UE	26
7.3	Polsko-izraelskie stosunki gospodarcze	26
7.4	Import z Izraela do Polski	28
7.5	Współpraca inwestycyjna	28
7.6	Eksport z Polski do Izraela	30
7.7	Nisze rynkowe w Izraelu	30
7.8	Perspektywy współpracy przemysłowej, naukowo-technicznej i w rolnictwie	32
7.9	Współpraca polskich i izraelskich podmiotów	32
7.10	Targi i wystawy	33

8	Porady praktyczne	34
8.1	Przekraczanie granicy	34
8.2	Podróż do Izraela	35
8.3	Pobyt	36
8.4	Święta państwowe i religijne	38
8.5	Bezpieczeństwo	39
8.6	Kultura i zabytki	39
8.7	Inne porady praktyczne	39
8.8	Ważne telefony i adresy	41
9	Życie w Izraelu	42
	Źródła	43

I. Informacje ogólne o kraju

I.1 Podstawowe informacje

Izrael jest państwem wyżynno-górzystym, z wyjątkiem wąskiego pasa nizin (Równina Szaron) nad Morzem Śródziemnym. Występują tu liczne rowy tektoniczne i duże zróżnicowanie rzeźby. Całkowita długość granic wynosi 1017 km. Graniczy z Egiptem (266km), Jordanią (238 km), Libanem (79 km), Syrią (76 km), Autonomią Palestyńską (51 km). Ma również dostęp do Morza Śródziemnego, Martwego i Czerwonego. Położony na Bliskim Wschodzie Izrael usytuowany jest na skrzyżowaniu szlaków handlowych między Azją, Afryką i Europą. Pod względem krajobrazowym jest to jeden z najciekawszych krajów tej części świata.

Stolicą Izraela jest Jerozolima. Powierzchnia kraju wynosi 20 770 km² (bez Wzgórz Golan i terenów Autonomii Palestyńskiej - Judei, Samarii oraz Gazy).

Podział administracyjny
Izrael dzieli się na 6 dystryktów (mechosot):

Dystrykt Jerozolimy,
Dystrykt Północny,
Dystrykt Hajfy,
Dystrykt Centralny,
Dystrykt Tel-Awihu,
Dystrykt Południowy.

Jednostka monetarna

1 nowy izraelski szekel (NIS) = 100 agorot.

W obiegu funkcjonują monety o nominałach 10 i 50 agorot, 1, 5 i 10 szekli oraz banknoty o nominałach 20, 50, 100 i 200 NIS. Kurs wymiany z 2006 roku wynosi średnio: 1 NIS = 1,46 zł; 1 \$ = 4,396 NIS.

Izrael jest najbardziej zurbanizowanym krajem Bliskiego Wschodu, aż 90% ludności mieszka w miastach.

System wag i miar

Wagi: standardowe – tony, kilogramy, gramy (nieznane jest pojęcie dekagramów).

Miary: standardowe – kilometr, metr, centymetr, milimetr (nieznane jest pojęcie decymetra).

1.2 Ludność, religia i język Izraela

Język

Językami urzędowym w Izraelu jest hebrajski oraz arabski. Natomiast językami często używanymi są: angielski i rosyjski. Język angielski pełni rolę drugiego języka urzędowego, gdyż wielu imigrantów nie zna hebrajskiego. Wszystkie nazwy są podawane w dwóch językach. Rzadko też można spotkać osobę niezającą angielskiego.

Ludność

W danych z 2005 roku w Izrael liczy ponad 7 milionów mieszkańców – (Polska 38.5 mln.). Potocznie mówi się, że Izrael to jedno państwo o stu narodowościach, gdyż na teren Izraela przybywają Żydzi z niemal 80 krajów świata. Trzeba wziąć pod uwagę też liczne nacje arabskie stanowiące piątą część tamtejszego społeczeństwa. Obecnie średnia gęstość zaludnienia to 279 mieszk./km², a przyrost naturalny wynosi 1,18 prom. Większość ludności mieszka na wybrzeżu Morza Śródziemnego. Izraelczycy są zamożni i dobrze wykształceni.

Religia

Izrael to kraj wielu religii, choć dominującą rolę odgrywa judaizm. Niepisane normy zwyczajowe nakazują respektowanie odmiennych rytuałów i sposobów zachowania. Nie należy manifestować swojej odmienności, szczególnie w czasie świąt religijnych. Turyści zwiedzający miejsca zamieszkiwane przez ortodoksyjnych wyznawców judaizmu powinni nosić odpowiedni strój (długie spodnie, długie spódnice, długie rękawy). Niewskazane jest poruszanie się samochodem w tych rejonach w czasie szabasu. Nie należy również odwiedzać miejsc kultu bez aprobaty osób uczestniczących w uroczystościach religijnych ani też fotografować tych osób bez ich zgody. Podobne zasady dotyczą zachowania w miejscach kultu innych religii – w meczetach i kościołach. Występują również inne wspólnoty wyznaniowe: muzułmanie (14%), chrześcijanie (3%), druzowie (2%).

1.3 Klimat, warunki geograficzne oraz bogactwa naturalne

Klimat

Pod względem warunków klimatycznych poszczególne regiony Izraela znacznie się różnią. Na bardzo małej przestrzeni występują cztery strefy klimatyczne, od śródziemnomorskiej po saharyjską.

Na przeważającym obszarze kraju panuje klimat umiarkowany, z dwiema porami roku: gorącym i suchym latem oraz chłodną i deszczową zimą. Deszcze padają od listopada do marca. W styczniu temperatura w Jerozolimie może spaść nawet do 5°C.

Latem często zdarzają się duże różnice temperatur pomiędzy dniem i nocą.

Najcieplej jest na terenach położonych poniżej poziomu morza: w dolinie Jordanu, na wybrzeżu Jeziora Tyberiadzkiego (w lecie), w okolicach Morza Martwego, na Negewie i w Ejlacie, gdzie w zimie temperatura nie spada poniżej 20 °C. Dokuczliwą cechą klimatu Negewu jest chamsin, gorący i suchy wiatr wiejący wiosną (kwiecień, maj) i jesienią (wrzesień, październik). Jego nazwa pochodzi od arabskiego słowa „pięćdziesiąt”

(„khain”), gdyż zazwyczaj wiatr ten wieje przez pięćdziesiąt dni. Podnosi on temperaturę i powoduje silne rozdrażnienie.

Średnia temperatura powietrza wynosi latem 33°C – zimą 10°C.

Warunki geograficzne

Izrael jest państwem wyżynno-górzystym, z wyjątkiem wąskiego pasa nizin (Równina Szaron) nad Morzem Śródziemnym. Występują tu liczne rowy tektoniczne i duże zróżnicowanie rzeźby. Na wschodzie kraju Rów Jordanu z Jeziorom Tyberiadzkim, doliną rzeki Jordan i Morzem Martwym (najgłębsza depresja świata do 405 metrów p.p.m.) oraz suchą doliną Wadi al-Araba.

Najwyższym szczytem jest Mejrón (1208 m n.p.m.) w Północnej Galilei, natomiast na wschodzie kraju znajduje się największa depresja świata – Morze Martwe (405 m p.p.m.).

Na południu znajduje się pustynia Negew, która zajmuje około 50% powierzchni kraju. Roślinność została zmieniona wskutek działalności gospodarczej człowieka. Przeważa roślinność stepowa, półpustynna i pustynna, śródziemnomorska. Na wybrzeżu północnym, prowadzi się regularne akcje zalesiania. W Izraelu jest około 300 rezerwatów przyrody.

1.4 System polityczny

Ustrój

Izrael jest krajem demokracji parlamentarnej reprezentowanej przez władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską.

Parlament

Kneset (co oznacza zgromadzenie) jest jednoizbowym parlamentem, składającym się ze 120 deputowanych, wybieranych na 4-letnią kadencję. Są oni wybierani według ordynacji proporcjonalnej, która przewiduje 1,5% próg wyborczy. Specyfiką Izraela jest to, że całe państwo tworzy jeden okręg wyborczy. Czynne prawo wyborcze przysługuje obywatelom, którzy ukończyli 18 lat, a bierne - 21 lat. Parlament obraduje w sumie przez 8 miesięcy w roku - podczas sesji letniej i zimowej. Na sesjach odbywają się debaty generalne i głosowania dotyczące polityki i działalności rządu, a także projektów legislacyjnych. Aby ustawa została zatwierdzona, projekt musi przejść przez trzy czytania w parlamencie. Ostatecznie ustawę podpisuje prezydent, premier i odpowiedni minister. Debaty parlamentu odbywają się w języku hebrajskim i arabskim przy zastosowaniu tłumaczeń symultanicznych. W Knesecie w zasadzie nie ma wymaganego kworum – parlament przyjmuje ustawy w składzie jaki jest na sali. Ustawy podpisuje prezydent, który nie ma prawa weta.

Rząd

Jest odpowiedzialny przed parlamentem. Na czele rządu stoi premier, który musi być członkiem parlamentu, podczas gdy pozostali ministrowie nie muszą, lecz zazwyczaj nimi są. Liczba ministrów nie jest stała i zwykle jest różna w kolejnych rządach. Kaden-

cja jednego rządu trwa cztery lata. Okres ten jednakże może zostać skrócony na skutek rezygnacji lub śmierci premiera czy też braku wotum zaufania parlamentu. W związku z ciężką chorobą Ariela Szarona, doszło do zmiany na stanowisku premiera. Obecnie urząd ten sprawuje Ehud Olmert.

Sądownictwo

Ma zagwarantowaną przez prawo całkowitą niezależność od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Sędziowie mianowani są przez prezydenta i mogą piastować tę funkcję do 70 roku życia. System sądowniczy składa się z trzech poziomów: sądy magisterskie (zajmują się wykroczeniami cywilnymi i drugorzędnymi), sądy okręgowe (zajmują się wszystkimi wykroczeniami kryminalnymi i cywilnymi, które nie leżą w kompetencji sądów niższej instancji) i Sąd Najwyższy (obejmujący swymi kompetencjami obszar całego kraju). Istnieją także sądy specjalne, zajmujące się specjalnymi sprawami, takimi jak, wykroczenia drogowe, kwestie prawa pracy, przestępstwa nieletnich i inne. Sprawy dotyczące stanu cywilnego obywateli (śluby i rozwody) leżą w gestii sądów różnych gmin religijnych.

Prezydent

Prezydent - głowa państwa - od 2003 r. wybierany jest przez Kneset na kadencję 7-letnią, bez prawa reelekcji. Prezydent jest politycznie niezależny. Za złamanie prawa może natomiast być odwołany przez Kneset. Prezydent na wniosek parlamentu powołuje Kontrolera Państwowego oraz sędziów. Prezydent pełni głównie funkcje reprezentacyjne i formalne, jak podpisywanie ustaw przyjętych przez parlament, prawo do ogłaszania amnestii i łagodzenia wyroków, przyjmowanie listów uwierzytelniających od przedstawicieli obcych państw w Izraelu, nominowanie wysokich osobistości na stosowne stanowiska. Prezydent ma prawo do wezwania członków parlamentu by utworzyli nowy gabinet, po uprzednich wyborach lub rezygnacji rządu. Obecny prezydentem jest Moshe Katsav (od 2000 r.)

Konstytucja

Izrael nie ma spisanej konstytucji. Poszczególne sfery życia reguluje zbiór pojedynczych ustaw, tworzących blok konstytucyjny. Na blok ten składają się ustawy o Knesecie (1958), Ziemiach Izraela (1960), Prezydencie (1964), Gospodarce Państwa (1975), Wojsku (1976), Stołeczności Jerozolimy (1980), Sądownictwie (1984), Kontrolerze Państwowym (1988), Godności Ludzkiej i Swobodzie (1992), Rządzie (1992, zastępując ustawę z 1968), Swobodzie Zatrudnienia (1994, zastępując ustawę z 1992).

Partie polityczne w Izraelu

AWODA – Partia Pracy – świecka, syjonistyczna, lewicowa partia utworzona w styczniu 1968 roku z połączenia Robotniczej Partii Izraela, Zjednoczenia Pracy oraz Izraelskiej Listy Robotniczej. Z jej ramienia rządził premier Ehud Barak, który zrezygnował z funkcji po załamaniu się procesu pokojowego. Awoda popiera negocjacje z Autonomią Palestyńską bez stawiania warunków wstępnych. Opowiada się za utworzeniem państwa palestyńskiego, a w przypadku klęski negocjacji popiera budowę ochronnego

mur. Dąży do zmniejszenia różnic społecznych i popiera rozdział religii od państwa. BALAD – partia pragnąca przekształcenia Izraela z “państwa żydowskiego” w “demokratyczne państwo równo traktujące wszystkich obywateli”. Opowiada się za utworzeniem państwa palestyńskiego ze stolicą we wschodniej Jerozolimie i za powrotem uchodźców palestyńskich.

HADASH – partia komunistyczna Żydów i Arabów izraelskich. Popiera plan usunięcia osiedli żydowskich z terytoriów i opowiada się za utworzeniem państwa palestyńskiego. Domaga się usunięcia dyskryminacji w Izraelu, uznania populacji arabskiej za mniejszość narodową i rozdziału religii od państwa.

ICHUD LEUMI – Jedność Narodowa – jest to zjednoczenie trzech świeckich partii: Jisrael Beitenu, Moledet i Tekuma, które stanowczo sprzeciwiają się stworzeniu państwa palestyńskiego.

JAHADUT HATORAH – koalicja dwóch ortodoksyjnych ugrupowań: Agudat Israel i Degel HaTorah. Jest przeciwna jakimkolwiek negocjacjom z Palestyńczykami.

KADIMA – partia Kadima została założona w połowie listopada 2005 roku przez premiera Ariela Szarona. Powstanie tej centrowej partii było od dawna oczekiwanym wydarzeniem w izraelskiej polityce. Początkowo skupiła grupę najbliższych współpracowników Szarona z partii Likud. Bardzo szybko dołączyli do nich niektórzy posłowie z Partii Pracy i w ten sposób Kadima stała się najsilniejszą partią polityczną w Izraelu. Kadima stawia sobie główny cel: zapewnienie bezpieczeństwa Żydom żyjącym w Ziemi Izraela.

LIKUD – partia świecka, prawicowa, syjonistyczna. Powstała we wrześniu 1973 roku jako blok prawicowych partii. Popiera status quo w kwestiach religijnych i jest zdecydowanie przeciwna służbie wojskowej studentów jesziw.

MAFDAL – Partia Religijno-Narodowa – partia syjonistyczna i religijna. Przeciwna stworzeniu państwa palestyńskiego, nie zgadzająca się na wycofanie ze Strefy Gazy i Zachodniego Brzegu. Popiera budowę muru ochronnego. Opowiada się za religijnym status quo w społeczeństwie Izraela.

MEREC – partia lewicowa, świecka, syjonistyczna. Jest to blok zrzeszający ugrupowania lewicy laickiej, z Ruchem Praw Obywatelskich (RAC) na czele. Opowiada się za pokojem z Palestyńczykami. Popiera utworzenie państwa palestyńskiego i ewakuację większości osiedli żydowskich z terytoriów. Popiera ideę rozdziału religii i państwa, chce prawa do małżeństw i rozwodów cywilnych, oraz uznania równości różnych odgałęzień judaizmu.

SZAS - Sefardyjska Partia Strażników Tory – ultraortodoksyjna partia reprezentująca środowiska sefardyjskie, utworzona w 1984 roku. Nie wierzy w powodzenie negocjacji pokojowych z Palestyńczykami, ale nie jest im przeciwna. Popiera rozszerzenie prawa religijnego w Izraelu.

SHINUI – Zmiany – świecka, liberalna partia syjonistyczna utworzona w 1974 roku, przeciwdziałająca wpływowi ultraortodoksyjnych ugrupowań politycznych. Popiera negocjacje z Palestyńczykami po zaprzestaniu działań terrorystycznych. Opowiada się za usunięciem osiedli żydowskich z terenów zamieszkałych przez większość arabską i budowę ochronnego muru. Popiera rozdział religii i państwa. Dąży do przekazania kompetencji sądów rabinicznych sądom cywilnym oraz uznania różnych odgałęzień judaizmu.

ZLA – Zjednoczona Lista Arabska - blok wyborczy reprezentujący interesy społeczności arabskiej w Izraelu. Popiera ideę ustanowienia państwa palestyńskiego na terenach Strefy Gazy i Zachodniego Brzegu. Opowiada się za usunięciem osiedli żydowskich z terytoriów i podziałem Jerozolimy. Popiera rozdział religii i państwa.

Media

W Izraelu ukazuje się około 400 tytułów prasowych w językach: hebrajskim, jidysz, arabskim, angielskim, francuskim, niemieckim, rosyjskim, polskim, węgierskim. Prasa jest ukierunkowana politycznie bądź religijnie. Największy nakład osiąga wieczorna gazeta „Yedioth Ahronoth”, który jest niezależnym lekko prawicowym dziennikiem. Następną jest wieczorna gazeta „Ma'ariv”, natomiast najbardziej wpływowym wśród dzienników jest lewicujący, poranny „Ha'aretz”, wydawany od 1918 roku w Tel Awiwie w języku hebrajskim (nakład 55 tys. egzemplarzy, w piątek 65 tys.).

Wśród czasopism najwyższy nakład ma ilustrowany tygodnik wojskowy „Bamachane”, wydawany od 1948 roku w Tel Awiwie (nakład 70 tys.) oraz ilustrowany tygodnik „Dwar Haszawna”, wydawany od 1946 roku przez związki zawodowe w Tel Awiwie (nakład 43 tys.). Polskojęzyczny „Weekendowe Nowiny Kurier”, ukazuje się pod tym tytułem od stycznia 1992 roku jako tygodnik (wcześniej pod nazwą: „Nowiny Kurier”, nakład 15 tys.).

W Jerozolimie ukazuje się największy arabski dziennik „Al-Quds”. „The Jerusalem Post” jest jedynym dziennikiem izraelskim ukazującym się w języku angielskim. Ma zdecydowanie prawicowy charakter.

Agencje prasowe: Itonut Israelit Meugedet (ITIM), założona w 1950 roku w Tel Awiwie; Jewish Telegraphic Agency (JTA), z siedzibą w Jerozolimie; Palestine Press Service z siedzibą w Jerozolimie (jedyna arabska agencja prasowa).

Radio

Radio w Izraelu działa od 1948 roku. Pierwsza stacja nadawcza, założona w Jerozolimie z dodatkowymi studiami w Tel Awiwie-Jaffie i Hajfie, nadaje sześć programów krajowych i zagranicznych na falach krótkich, średnich i UKF w 16 językach, między innymi: hebrajskim, jidysz, arabskim, angielskim, francuskim, rosyjskim, etiopskim.

Jest to największy program radiowy – National Radio 1 (w Tel Awiwie i centrum kraju 576 AM, w Jerozolimie i Ejłacie 1458 AM), nadaje wiadomości po angielsku o godz. 7.00, 13.00 i 20.00.

Ponadto od 1951 roku działa radio izraelskich sił zbrojnych Galei Cahal ze stacją nadawczą w Tel Awiwie-Jaffie i studium w Jerozolimie. Typowym zachodnim kanałem muzycznym jest stacja Kol HaMuzika. Izraelską i międzynarodową muzykę pop nadaje głównie Reshet Gimel (Radio 3), Galei Tzahal i Galgalatz (polecany dla kierowców). Bardzo popularną jest również stacja Voice of Peace (100 FM, 1540 AM), nadająca ze statku zakotwiczonego na wysokości Tel Awiwu. Zasięg stacji jest niestety tylko od Hajfy do Be'ér Szewy. Rozgłośnię BBC odbierać można na 639 i 1323 kHz i 227 MW.

Telewizja

Telewizja w Izraelu działa od 1966 roku i nadaje programy ogólnokrajowe w języku hebrajskim i arabskim. Obecnie nadawane są dwa programy telewizyjne.

W Kanale I wiadomości po angielsku są w tygodniu o 18.15, w piątek o 16.30, a w sobotę o 17.00. Działa także telewizja edukacyjna podległa Ministrowi Nauki i Kultury nadająca programy dla młodzieży i dorosłych w języku hebrajskim i arabskim. Programy kolorowe są emitowane w systemie G/PAL.

Można również odbierać telewizję jordańską i palestyńską. W większości domów w Izraelu znajduje się telewizja kablowa, która pozwala oglądać większość zachodnich programów, takich jak CNN, Sky, Discovery, MTV i inne.

1.5 Obecna sytuacja polityczna

Sytuacja polityczna na Bliskim Wschodzie, a zwłaszcza w Izraelu, nieustannie przykuwa uwagę opinii publicznej całego świata. Kraj ten nieprzerwanie od momentu swego powstania jest w stanie ostrego napięcia bądź wojny w stosunkach z krajami arabskimi.

12 lipca 2006 roku doszło do otwartego konfliktu Izraela z Hezbollahem, który jest popierany i finansowany przez Iran i Syrię. W Izraelu panuje jednak ogólny spokój wśród ludności i można podróżować oraz prowadzić interesy w tym kraju. Ostatni konflikt, jak na razie, nie wpłynął w widoczny sposób na izraelską gospodarkę. Niebezpiecznie jest w pobliżu granicy z Libanem i Syrią.

2. Gospodarka

2.1 Opis gospodarki kraju

Pomimo, że gospodarka Izraela funkcjonuje w trudnych warunkach konfliktu zbrojnego z państwami arabskimi, to kraj ten znajduje się w gronie państw wysokorozwiniętych i nieustannie rozwija się. Izrael zapewnia makroekonomiczną stabilność, co stanowi zachętę dla sektora prywatnego, który może funkcjonować w przewidywalnym ekonomicznym środowisku.

Jeszcze niedawno gospodarka Izraela oparta była w większości na rolnictwie oraz na tradycyjnych gałęziach przemysłu. Na przestrzeni ostatnich 15 lat została gruntownie przebudowana i obecnie opiera się na najnowocześniejszych w świecie sektorach high-tech. W rankingu konkurencyjności światowych gospodarek, przygotowanym przez instytut IMD w 2005 r., Izrael zajął 25 miejsce (w 2004-33; Polska dopiero 57).

Według wstępnych danych opublikowanych przez izraelski GUS, Produkt Krajowy Brutto w 2005 r. wzrósł o 5,2% w stosunku do poprzedniego roku i wyniósł ok. NIS 523,9 mld, czyli ok. 116,7 mld USD. Wzrost PKB w poprzednich latach wyniósł: w 2003 r. – 1,7% i 2004 – 4,4%. Na tle wzrostu PKB w innych krajach rozwiniętych osiągnięty wynik wyróżnia się pozytywnie (średnia dla krajów OECD - 2,7%). Wyższy wzrost PKB w Izraelu miał miejsce ostatnio w 2000 r. (7,7%). Również PKB na głowę mieszkańca wzrósł w Izraelu w 2005 r. o 3,3% i wyniósł ok. 17.800 USD na głowę (w krajach OECD wskaźnik ten w 2005 r. wzrósł średnio o 2,1%).

Izraelska polityka fiskalna koncentruje się głównie na redukowaniu wszelkich ingerencji państwa w gospodarkę i na zmniejszaniu deficytu budżetowego w stosunku do PKB oraz długu wewnętrznego. W 2005 roku deficyt budżetowy wyniósł 2,1% (spadek z 4,3% w 2004 r.). W latach 2005–2010 deficyt ma być utrzymywany na takim samym poziomie, aby nie przekroczyć 3% PKB.

W 2005 roku inflacja była zbliżona do roku poprzedniego i wyniosła 1,3%. Poziom długu wewnętrznego jest porównywalny do krajów europejskich.

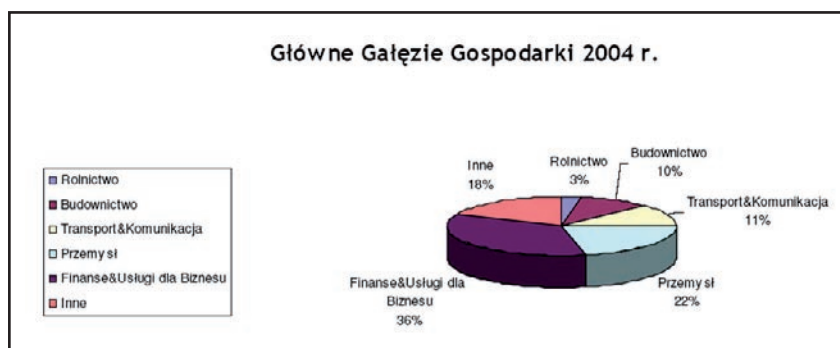
W porównaniu z rokiem 2004 produkcja przemysłowa wzrosła o 3,8%, podczas gdy różne branże sektora usług odnotowały wzrost o 6 do 9%. W dalszym ciągu sektor budownictwa odnotowuje spadki. Wskaźnik wydajności pracy odnotował w 2005 r. wzrost o 2,8%, podczas gdy w roku 2004 wyniósł 5,6% w stosunku do roku poprzedniego.

Eksport usług i towarów w 2005 roku wzrósł o 7%. Gwałtownie wzrosły zagraniczne inwestycje w Izraelu. Duży wzrost przychodów notuje się także w branży turystycznej.

W roku 2005 zanotowano kolejny wzrost deficytu na rachunku bieżącym, w pierwszych trzech kwartałach o 39%. Deficyt handlowy osiągnął tym samym kwotę 6,2 miliona USD, w porównaniu z kwotą 4,46 za ten sam okres 2004 roku.

Poważne znaczenie dla gospodarki Izraela ma zagraniczna pomoc materialna: darowizny osób pochodzenia żydowskiego i organizacji żydowskich, reparacje wojenne z Niemiec, subwencje ze Stanów Zjednoczonych. Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne w Izraelu są wysokie w porównaniu z innymi krajami uprzemysłowionymi. W pierwszych pięciu miesiącach 2003 roku, portfolio inwestycyjne w akcjach TASE (Giełda w Tel Awiwie) wzrosło do 1 biliona USD. Zanotowano także wzrost udziałów zagranicznych w izraelskich przedsiębiorstwach, oraz zwiększenie dofinansowania dla nowo zakładanych firm (start-ups) przez obcych inwestorów.

2.2 Charakterystyka głównych sektorów gospodarki

Izraelskie Ministerstwo Przemysłu, Handlu i Pracy, Dział Planowania i Administracji Ekonomicznej, luty 2006.

Przemysł

Przemysł przetwórczy jest wysoce wyspecjalizowany, o dużym zapleczu naukowo-badawczym. Obecnie Izrael stał się światowym liderem w produkcji uzbrojenia, sprzętu i oprogramowania komputerowego, aparatury medycznej oraz techniki druku (Bat Jam jest głównym ośrodkiem przemysłu poligraficznego). Imponujące są osiągnięcia w najnowocześniejszym przemyśle chemicznym, energetycznym, krzyżowaniu roślin i zwierząt hodowlanych.

Największymi ośrodkami przemysłowymi kraju są Hajfa, Tel Awiw-Jaffa, Be'ér Szewa, Petah Tikwa i Aszkelon, w których skoncentrowanych jest ponad 50% produkcji przemysłu przetwórczego. Izrael zajmuje pierwsze miejsce w świecie w obróbce importowanych diamentów.

Energia elektryczna wytwarzana jest w elektrowniach naftowych i słonecznych. Produkcja energii elektrycznej około 20 TW h na 1 mieszkańca oraz około 4450 kW h rocznie.

Większość przedsiębiorstw przemysłowych jest w rękach prywatnych. Z wód Morza Martwego eksploatuje się sole potasowe i bromowe. W dolinie Arawa wydobywa się rudy miedzi, zaś fosforyt i gips z Negewu.

Ważniejszymi ośrodkami przemysłowymi są:

- Tel Awiw (przemysł chemiczny, środków transportu, tekstylny, elektroniczny, przetwórstwa rolno-spożywczego, obróbka diamentów),
- Haifa (przemysł petrochemiczny, metalurgiczny, chemiczny, stoczniowy, cementowy, elektroniczny),
- Ashdod (przemysł chemiczny, środków transportu, tekstylny, maszynowy),
- Akko (przemysł metalurgiczny, tekstylny, przetwórstwa rolno-spożywczego),
- Netanya (przemysł chemiczny, obróbka diamentów, przemysł metalurgiczny, maszynowy, tekstylny, przetwórstwa rolno-spożywczego).

Ważniejsze surowce i wyroby przemysłowe

Izrael posiada niewielkie zasoby surowców mineralnych. Na wyżynie Negew wydobywa się fosforyty. Nad Morzem Martwym sole potasowe (1,3 mln. ton) i sól kamienną. Poza tym: potas, brom, ropę naftową i gaz ziemny. Produkuje się głównie: wyroby chemiczne, produkty rafinacji ropy naftowej, maszyny, instrumenty precyzyjne, wysoko rozwinięte technologie, wyroby tekstylne, ubiory gotowe, opony, obróbka diamentów, środki transportu, papier, wyroby skórzane.

Rolnictwo

Bardzo wysoki jest poziom rolnictwa (rolnictwo w kibucach należy do najnowocześniejszych w świecie). Pracuje w nim 3% ludności czynnej zawodowo, wytwarzając tylko 4,5% PKB. W kraju istnieje około 52 tys. gospodarstw rolnych. Przeważają gospodarstwa małe (od 1 ha do 5 ha), indywidualne (84%). Gospodarstwa kolektywne (kibuce) zajmują tylko 1,4% powierzchni uprawnej, ale skupiają w swoich rękach aż 50% ziem nawadnianych i 31% upraw suchych.

Kibuce to wspólnoty wiejskie, które działając na zasadzie kolektywnej własności środków produkcji (z wyjątkiem ziemi), wspólnej pracy członków i solidarnej odpowiedzialności materialnej, wytwarzają około 40% produkcji rolnej. Moszawy to zrzeszenia indywidualnych rolników, w których zakup środków produkcji i sprzedaż płodów rolnych prowadzi się wspólnie. Ziemia użytkowana przez członków kibuców, jak i moszaw jest własnością państwa.

Powstanie tak nowoczesnego rolnictwa nie byłoby możliwe bez sztucznego nawadniania. Systemy irygacyjne sterowane są komputerowo. Nawadnia się prawie wszystkie rodzaje użytków: pola uprawne i miejskie tereny zielone, a także liczne oazy na pustyni Negew, w których uprawia się palmy daktylowe oraz warzywa i owoce. Przemysł nawadniający zyskał sobie światową reputację, a 80% jego produkcji jest przeznaczone na eksport.

Produkcja żywności pokrywa zapotrzebowanie krajowe.

Najważniejszą rolę w rolnictwie odgrywa sadownictwo drzew cytrusowych. Z innych roślin uprawia się: pszenicę, jęczmień, buraki cukrowe, bawełnę i warzywa. Na obszarach pustynnych dominują uprawy palm daktylowych i agawy.

W produkcji zwierzęcej bardzo rozwinięta jest hodowla bydła, drobiu i owiec.

Budownictwo

W pierwszych latach istnienia państwa, budownictwo mieszkaniowe stanowiło 84% wszystkich prac budowlanych. Izraelskie firmy budowlane rozwijają się głównie dzięki rządowym projektom mających na celu zapewnienie mieszkań dla imigrantów powracających z diaspory do ojczyzny. Izrael w 2005 roku przekroczył liczbę 7 milionów mieszkańców. Rząd daje mieszkańcom bardzo tanie kredyty na budowę domów. Szczególnie atrakcyjnymi są projekty rozbudowy osiedli żydowskich na Zachodnim Brzegu Jordanu. Izraelskie Ministerstwo Budownictwa zatwierdziło szeroki plan rozbudowy tam osiedli żydowskich, który przewiduje budowę ponad 950 domów i mieszkań.

Transport i Komunikacja

Sektor ten składa się z: 37% transport lądowy, 10% transport morski, 7% transport lotniczy, 35% komunikacja i reszta to różne usługi, włączając w to parkingi.

Od lat 50-tych znacznie wzrósł całkowity tonaż floty handlowej, równocześnie wzrosła także liczba przewożonych samolotami pasażerów. Ilość dróg się podwoiła, a liczne z nich zostały przebudowane i unowocześnione, niektóre w autostrady.

Turystyka

Coraz większy wpływ na gospodarkę Izraela ma rozwijająca się w bardzo dużym tempie turystyka. Turystów przyciągają przede wszystkim miejsca kultu religijnego, zabytki kultury starożytnej i zróżnicowane warunki naturalne. Obecnie w Izraelu przykładą się wielką wagę do zainteresowania cudzoziemców także innymi regionami kraju, jak pustynia Negew, na której powstały liczne luksusowe hotele, czy okolice rekreacyjnego Ejlatu nad Morzem Czerwonym. Do przyciągnięcia turystów wykorzystuje się również atrakcyjne leczniczo wody Morza Martwego, proponując liczne pobyty kuracyjne i odmładzające.

3. System finansowy

3.1 Banki

System bankowy w Izraelu jest nowoczesny. Składa się z kilku narodowych banków, które posiadają wiele swoich oddziałów na terenie całego kraju. Największymi bankami są: Bank Hapoalim Ltd., Bank Leumi Ltd., Discount Bank Ltd., United Mizrahi Bank Ltd. Wszystkie banki są nadzorowane przez Bank Izraelski, który stoi na straży interesów klientów. Izraelskie banki cieszą się bardzo dobrą reputacją wśród międzynarodowej społeczności finansowej. Mają bogate doświadczenia w handlu międzynarodowym i w transakcjach międzybankowych.

Banki w Izraelu:

Bank Hapoalim --> <http://www.bankhapoalim.co.il/>

Bank Leumi Lelsrael --> <http://www.leumi.co.il/>

Bank Massad --> <http://www.bankmassad.co.il/>

Bank of Israel --> <http://www.bankisrael.gov.il/>

Bank of Jerusalem --> <http://www.bankjerusalem.co.il/>

Bank Otsar Hahayal --> <http://www.bankotsar.co.il/>

Bank Yahav --> <http://www.bank-yahav.co.il/>

Euro Trade Bank --> <http://www.euro-trade.co.il/>

First International Bank of Israel --> <http://www.fibi.co.il/>

Industrial Development Bank of Israel --> <http://www.idbi.co.il/>

Investec Clali Bank --> <http://www.investec.co.il/>

Israel Discount Bank --> <http://www.discountbank.net/>

Maritime Bank of Israel --> <http://www.sapanut.co.il/>

Mercantile Discount Bank --> <http://www.mercantile.co.il/>

Poalim Capital Markets Investment Bank --> <http://www.pcm.co.il/>

Postal Bank of Israel Postal Authority --> <http://www.postalbank.co.il/>

Union Bank of Israel --> <http://www.unionbank.co.il/>

United Mizrahi Bank --> <http://www.mizrahi.co.il/>

Bank Adanim --> <http://www.adanim.co.il/>

Bank Mishkan – Hapoalim Mortgage Bank --> <http://www.mishkan.co.il/>

Centralny Bank Izraela prowadzi bardzo konserwatywną politykę i wiąże bazową stopę procentową z posunięciami amerykańskiego FED. Do końca roku 2005 stopa bazowa wyniosła 4,5% p.a. Od 1.02.2006 r. została podniesiona do 4,75 p.a. Inflacja roczna została utrzymana w granicach celu stabilizacyjnego określonego przez Centralny Bank Izraela na 1-3% i wyniosła na koniec grudnia 2,4% i była najwyższa od trzech lat (w 2003 r. wyniosła 1,9% a w 2004 r-0,5%).

Polski bank w Izraelu

W przeszłości podstawą obecności polskiej w Izraelu był funkcjonujący od 1933 roku,

z przerwą w okresie II wojny światowej, Oddział Banku Pekao w Tel-Awiiwie. W grudniu 2003 r. udziały Banku Pekao S.A. w spółce Bank Pekao Tel-Aviv zostały odsprzedane na rzecz izraelskiego Banku Hapoalim B.M.

3.2 Rynek kapitałowy

Izraelski system regulacji finansowej zbudowany jest w oparciu o kilka instytucji, których zadaniem jest zapewnianie płynnego przepływu aktywów. Komisja Gwarancji i Giełdy stoi na straży interesów inwestorów i jest odpowiedzialna za funkcjonowanie pierwotnego i wtórnego rynku. Giełda Papierów Wartościowych nadzoruje codzienny handel na giełdzie w Tel Awiwie, chroniąc ją przed nielegalnymi operacjami. Departament Nadzoru Bankowego Banku Izraela kontroluje sektor bankowy. Wreszcie Komisarz Kapitałowego Rynku Ubezpieczeń i Oszczędności w Ministerstwie Finansów czuwa nad prawidłowym funkcjonowaniem rynków ubezpieczeń, lokat oraz funduszy emerytalnych. Departament ten jest również odpowiedzialny za emisję rządowych obligacji na rynek wewnętrzny. Warto wspomnieć, iż 93% rynku obligacji w Izraelu to papiery rządowe, a inwestorzy zagraniczni posiadają niewielkie ilości obligacji Skarbu Państwa.

3.3 Giełda Papierów Wartościowych

W 1997 roku na Giełdzie Papierów Wartościowych w Tel Awiwie (TASE) uruchomiono automatyczny system obrotu papierami, który przyczynił się do zwiększenia obrotów oraz zmniejszenia kosztów transakcji. Giełda pozwala swoim uczestnikom oferować usługi online dla inwestorów poprzez Internet. System obrotów jest także wyposażony w efektywną izbę rozrachunkową, gdzie tradycyjne księgowanie papierowe wyszło już z użycia.

Od roku 2002 zainstalowano bezpośrednie połączenie elektroniczne z Amerykańskim Funduszem Depozytowym (DTC), by uprościć przepływ akcji firm zarejestrowanych w obu krajach. W roku 1993 otwarto też rynek papierów pochodnych, poprawiając zdolność inwestorów do zarządzania ryzykiem. Od połowy lat dziewięćdziesiątych Giełda Papierów Wartościowych w Tel Awiwie zaczęła być postrzegana przez zagranicznych inwestorów jako bardziej atrakcyjna.

4. System podatkowy w Izraelu

Podatki w Izraelu należą do najwyższych na świecie. Podatek dochodowy jest progresywny i zależy od dochodów. Otóż powyżej sumy 30.000 szekli miesięcznie, płaci się podatek dochodowy 50%. Najniższy podatek to 10% od dochodu powyżej 4.000 szekli.

W Izraelu podstawowa stawka podatku VAT wynosi 16,5%. Turyści mają prawo do zwrotu VAT-u przy zakupie większości towarów, nabytych za obcą walutę w sklepach z koncesją Ministerstwa Turystyki (informują o tym wywieszki). Niemniej jednak pro-

cedura ta jest długotrwała.

Wartość zakupionych towarów musi wynosić co najmniej 50 \$. Wyjątkiem są urządzenia elektryczne, aparaty i akcesoria fotograficzne, filmy oraz komputery. Przy zakupach trzeba żądać minimum 5% upustu od normalnej ceny oraz wziąć kopię faktury z wypisaną kwotą zapłaconego podatku VAT w szeklach i dolarach. Zakupione przedmioty powinny być zapakowane w zabezpieczoną torebkę foliową, przynajmniej z jednej strony przezroczystą, z oryginałem faktury tak włożonym do środka i widocznym, aby nie trzeba było specjalnie otwierać torby. Torba może być odpieczętowana dopiero po opuszczeniu Izraela.

Przy wyjeździe z Izraela z lotniska Ben Guriona czy portu w Hajfie należy podejść do okienka Banku Leumi w sali odpraw i pokazać zabezpieczoną torbę. Urzędnik przybije na fakturze pieczętkę, sprawdzi zakup i zwróci równowartość VAT w dolarach (pominiętszą o prowizję banku). Na innych przejściach granicznych celnicy są co prawda bardzo uprzejmi i chętnie podbijają rachunki, ale pieniądze przesyłane są przekazem do domu.

4.1 Zmiany podatkowe

Decyzje rządu dotyczące zmian w wysokości podatków w 2005 r.

Podatek VAT został obniżony z 17% do 16,5%.

Tutejszy CIT zostaje obniżony stopniowo z 34% do 25% w 2010 roku.

Również uchwalono, że tutejszy PIT będzie stopniowo obniżany z 49,0% do 44,0% w roku 2010.

Podatek od zakupu nieruchomości (szczególnie mieszkań) został zmniejszony, o ile wartość zakupu nie przekroczy NIS 550.000 (ok. USD 111.000).

Zakłada się zmniejszenie płatności na ubezpieczenia.

Podatki od zysków na giełdzie wzrosną do 20% od 1.01.2006 r.

Komisja Finansów Knesetu zatwierdziła również wieloletni program podatkowy.

Program zakłada:

- redukcję obciążeń podatkowych,
- ujednoczenie opodatkowania na rynku kapitałowym,
- zachęty do inwestowania w Izraelu,
- rozszerzenie bazy podatkowej.

Wprowadzane zmiany to:

- zmniejszenie podatku VAT z 17% do 16,5% od 1 września 2006 roku,
- zwolnienie od podatku od zakupu nabycia jedynego domu/mieszkania o wartości do 550 tys. ILS (między lipcem 2005, a końcem 2007),
- zmniejszenie betterment tax (podatku od nieruchomości) z 25% do 20% od stycznia 2006r.,
- podwyższenie o dodatkowe 20% kwoty wolnej od podatku od odsetek z tytułu oszczędności emerytów, rencistów i inwalidów.

Ponadto zgodnie z wieloletnim programem realizowane będą:

- redukcja maksymalnej stawki podatku PIT z 49% do 44%,
- zmniejszenie podatku CIT z 34% do 25%,
- zwiększenie podatku od zysków kapitałowych z 15% do 20%.

Ogólny koszt reformy podatkowej szacowany jest na 11 mld. ILS.

4.2 Ubezpieczenia

Ubezpieczenia społeczne

Ustawa o ubezpieczeniach społecznych zapewnia szeroki zakres świadczeń oferowanych przez Instytut Ubezpieczeń Społecznych – autonomiczną instytucję działającą pod egidą Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych. Jego działalność dofinansowywana jest, obok rządowych dotacji budżetowych, z obowiązkowych składek opłacanych przez pracodawców, pracowników oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą. Celem działalności Instytutu Ubezpieczeń Społecznych jest zapewnienie dodatkowego wsparcia rodzinom i osobom o dochodach poniżej minimum socjalnego. Powszechnie zasiłki wychowawcze wspomagają dochody rodzin, szczególnie tych posiadających czworo lub więcej dzieci. Nowelizacja Ustawy o ubezpieczeniach społecznych zapewnia wszystkim wymagającym codziennej pomocy osobom starszym, długoterminową opiekę w domu lub w zakładach pobytu stałego. Instytut Ubezpieczeń Społecznych nadzoruje również państwowy program ubezpieczeń zdrowotnych.

Ubezpieczenia zdrowotne

Ustawa o państwowych ubezpieczeniach zdrowotnych zapewnia wszystkim mieszkańcom Izraela podstawową opiekę medyczną z hospitalizacją włącznie. Można wybrać jeden z czterech publicznych funduszy zdrowotnych, z których każdy zapewnia koszyk usług medycznych, ustalony przez Ministerstwo Zdrowia. Objęcie systemem ubezpieczeń nie jest w żaden sposób ograniczone. Finanse na cel ubezpieczeń społecznych pochodzą głównie z comiesięcznej składki ubezpieczeniowej, wynoszącej 4,8% dochodu, pobieranej przez Narodowy Zakład Ubezpieczeń i ze składek pracowniczych opłacanych przez pracodawców. Zwolnieni od opłat są: niepracujące żony, młodzież do 18 roku życia, żołnierze, więźniowie skazani na dłużej niż rok. Systemy ubezpieczeniowe są dotowane proporcjonalnie do średniej liczby objętych nimi osób, z uwzględnieniem wieku, odległości miejsca zamieszkania od skupisk ludzkich i innych kryteriów ustalonych przez Ministerstwo Zdrowia

5. Zakładanie działalności gospodarczej w Izraelu

5.1 Tworzenie działalności gospodarczej

Jak wynika z dotychczasowej praktyki stosowania wzajemności, obywatele polscy mają możliwość zakładania działalności gospodarczej w Izraelu na takich samych zasadach i prawach, jak obywatele Izraela.

Zagraniczne firmy zazwyczaj wchodzą na rynek izraelski poprzez lokalnych agentów i dystrybutorów.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie:

www.asakim.org.il; www.investinisrael.gov.il; www.export.gov.il.

5.2 Funkcjonowanie przedsiębiorstw zagranicznych

Podmioty zagraniczne inwestujące w Izraelu, poprzez uruchomienie działalności gospodarczej, korzystają z wielu zachęt i udogodnień ze strony państwa. Bardziej szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej izraelskiego Ministerstwa Przemysłu, Handlu i Pracy.

Generalnie działalność gospodarczą można prowadzić w trzech podstawowych formach:

- indywidualna działalność gospodarcza (niezależna od pracy najemnej),
- spółka z o.o.,
- spółka akcyjna.

W zależności od formy działalności, różna jest procedura i niezbędne do przedłożenia dokumenty. Zasadniczo dokumenty składa się w języku hebrajskim, stąd konieczność skorzystania z usług prawnika lub audytora.

5.3 Klimat inwestycyjny

Izrael należy do krajów wysoko rozwiniętych i ciągle rozwijających się. O klimacie sprzyjającym inwestycjom świadczy fakt, że koncerny takie jak Microsoft i Cisco wybudowały swoje jedyne placówki badawcze zlokalizowane poza USA właśnie w Izraelu. Do najbardziej spektakularnych sukcesów firm izraelskich zaliczyć można przejęcie twórców ICQ, firmy Mirabilis, za \$407mln przez America OnLine. Innym efektywnym przejęciem była akwizycja DSP Communications przez Intel Corp. za \$1.6mld.

6. Handel zagraniczny i polityka handlowa.

6.1 Polityka handlowa

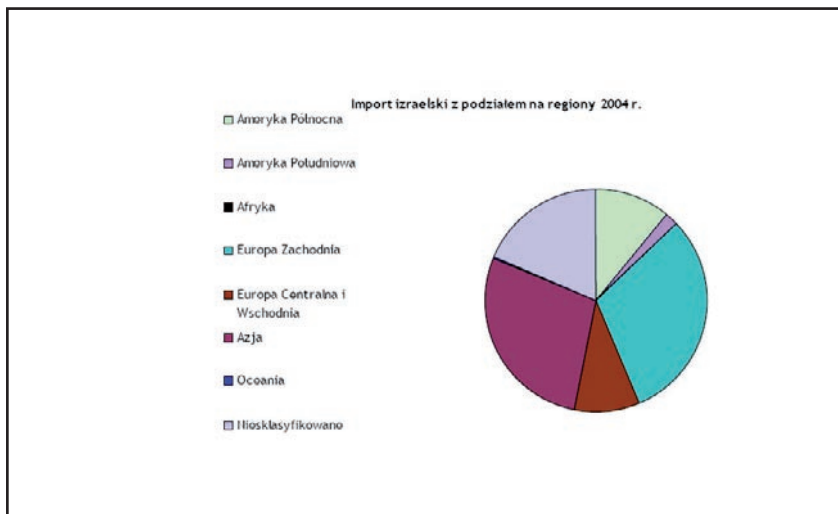
Polityka państwa Izrael w zakresie handlu opiera się przede wszystkim na podnoszeniu konkurencyjności na rynku, poprawie alokacji zasobów oraz efektywności przemysłu. Izrael jest członkiem Światowej Organizacji Handlu (WTO) oraz sygnatariuszem umowy o zamówieniach publicznych. Podpisano szereg umów o wolnym handlu z USA, UE oraz krajami wchodzącymi w skład EFTA. Umowa stowarzyszeniowa z UE weszła w życie 1 czerwca 2000r.

6.2 Handel zagraniczny

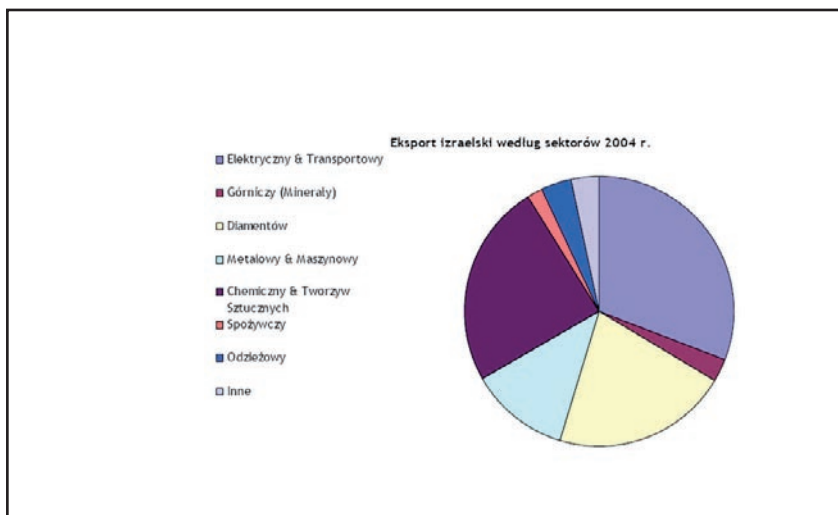
Izrael, jako niewielki kraj posiada ograniczony rynek wewnętrzny, dlatego też gospodarka izraelska w dużym stopniu uzależniona jest od wyników handlu zagranicznego. Położenie geopolityczne kraju zmusza przedsiębiorców do poszukiwania odległych rynków zbytu. Z tego powodu zarówno import jak i eksport jest skierowany głównie do Ameryki Północnej i Unii Europejskiej. Zamieszczone niżej wykresy charakteryzują również obecny handel zagraniczny Izraela.

Izraelskie Ministerstwo Przemysłu, Handlu i Pracy, Dział Planowania i Administracji Ekonomicznej, luty 2006.

Sekcja Handlowa Ambasady Izraela w RP sierpień 2006

Sekcja Handlowa Ambasady Izraela w RP, sierpień 2006

Eksport

Przed wszystkim sprzedawane są: owoce cytrusowe świeże i soki, wyroby tekstylne, wina i likiery, słodycze, diamenty szlifowane, brylanty, chemikalia, pojazdy, opony, urządzenia wojskowe i broń, aparatura medyczna, oprogramowanie komputerowe.

Import

Diamenty, kotły, maszyny, urządzenia elektryczne, żelazo i stal, pojazdy, chemikalia, ropa naftowa.

6.3 Stosunki gospodarcze Izraela z Unią Europejską

Wymiana handlowa Unii Europejskiej z Izraelem kształtuje się wg następujących wielkości:

- import z Izraela stanowi 0,8% całego importu UE,
- eksport do Izraela stanowi 1,3% całego eksportu UE.

Z informacji Sekcji Handlowej Ambasady Izraela wynika, że Unia Europejska jest jego najważniejszym partnerem handlowym. W 2004 roku, jak również w latach następujących, na rynek UE skierowane zostało 27,5% izraelskiego eksportu, a 39,3% importu Izraela pochodziło z UE.

Najważniejszymi partnerami handlowymi Izraela z UE w eksporcie są: (udział w całości eksportu Izraela):

1. Belgia – 6,5%,
2. Niemcy – 4,4%,
3. W. Brytania – 4,2%.

W imporcie:

1. Belgia – 8,9%,
2. Niemcy – 6,7%,
3. W. Brytania – 6,6%,
4. Włochy – 4,5 %.

Powyższe dane nie obejmują handlu diamentami, który stanowi ok. 30% całości handlu pomiędzy UE a Izraelem.

Handel zagraniczny Izraela w 2005 r.

GUS opublikował szczegółowe dane dotyczące handlu zagranicznego Izraela za 2005 r. (dane w mln USD).

Eksport:	2004r	2005r	zmiana
Eksport ogółem	21.964,7	24.897,2	+ 13,2%
Eksport do krajów UE	6.245,7	7.514,2	+ 21,0%
Eksport do USA	8.023,4	8.844,0	+ 10,3%

Import Izraela:	2004r	2005r	zmiana
Import ogółem	22.720,4	26.063,7	+ 14,5%
Import z krajów UE	9.708,4	10.315,3	+ 6,2%
Import z USA	3.526,9	3.649,8	+ 2,9%

Eksport Izraela do krajów UE i USA to odpowiednio 30,2% i 35,5% w ogólnym eksporcie Izraela czyli łącznie 65,7%.

Podobna sytuacja jest w imporcie izraelskim. Udział krajów UE i USA w ogólnym imporcie wynosi odpowiednio 39,6% i 14,0% czyli razem 53,6%.

6.4 Współpraca Izraela z Unią Europejską

Współpraca Izraela z Unią Europejską opiera się o tzw. Proces Barceloński, którego celem jest utworzenie wspólnego, europejsko-śroziemnomorskiego obszaru pokoju, stabilizacji i wspólnej pomyślności. Uczestnikami Partnerstwa Śródziemnomorskiego są kraje członkowskie UE oraz Algieria, Egipt, Izrael, Jordania, Liban, Maroko, Autonomia Palestyńska, Syria, Turcja i Tunezja. (Libia otrzymała w 1999 r. status obserwatora). Proces Barceloński został zainicjowany na konferencji ministrów spraw zagranicznych krajów śródziemnomorskich i Unii Europejskiej w 1995 r. w Barcelonie.

Procesowi temu nadano trzy wymiary:

1. współpracy politycznej (ma ona na celu pomoc władzom izraelskim w działaniach na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie),
2. współpracy gospodarczej,
3. współpracy w zakresie kultury i rozwoju zasobów ludzkich, w tym ochrony podstawowych praw człowieka.

1. Rozwój współpracy gospodarczej należy do podstawowych działań mających doprowadzić do osiągnięcia ww. celu, stąd też w wymiarze gospodarczym podstawowym celem Partnerstwa jest utworzenie do roku 2010 Euro-Śródziemnomorskiego Obszaru Wolnego Handlu jako ekonomicznej podstawy budowy Partnerstwa Śródziemnomorskiego.

Cel ten jest realizowany dwutorowo:

- a) na bazie istniejącego Partnerstwa zawierane są, pomiędzy krajami śródziemnomorskimi, bilateralne i wielostronne umowy o wolnym handlu. Najnowsza inicjatywa w tym względzie to umowa Agadirska (luty 2004), obejmująca Egipt, Jordanię, Maroko i Tunezję.
- b) poprzez zawieranie przez UE z krajami śródziemnomorskimi Umów Stowarzyszeniowych (Association Agreement AA), zastępującymi funkcjonujące Umowy o współpracy. Do końca roku 2004 Umowy Stowarzyszeniowe (AA) podpisane zostały ze wszystkimi krajami, za wyjątkiem Syrii. Umowa z Syrią została parafowana w sierpniu 2004 r.

Zawarte Umowy Stowarzyszeniowe (AA) przewidują stopniowe znoszenie opłat celnych i barier pozataryfowych w handlu produktami przemysłowymi, zgodnie z usta-

lonymi w kontaktach bilateralnych zasadami i horyzontem czasowym. W zakresie produktów rolnych liberalizacja handlu będzie następowała na zasadzie obopólnych ustępstw, z uwzględnieniem tradycyjnych strumieni towarowych, funkcjonowania różnych polityk rolnych oraz ustaleń podjętych w trakcie negocjacji GATT.

Handel usługami będzie stopniowo liberalizowany zgodnie z wynikami negocjacji GATS.

Stosunki gospodarcze Izraela z UE regulują także umowy specjalistyczne w formie następujących porozumień:

- o naukowej i technicznej współpracy pomiędzy UE a Państwem Izrael,
- o wzajemnym otwarciu rynku przetargów w telekomunikacji i przetargów państwowych,
- o stosowaniu (i uznaniu wzajemnym) Dobrych Procedur Laboratoryjnych.

W następstwie rozszerzenia UE uruchomiona została Polityka Europejskiego Sąsiedztwa (European Neighbourhood Policy – ENP), której celem jest zapobieżenie powstawaniu nowych linii podziału pomiędzy rozszerzoną UE a sąsiadującymi z nią krajami. Zadaniem jest zwiększenie stabilności i bezpieczeństwa poprzez szerszą współpracę polityczną, gospodarczą oraz w zakresie kultury. W ramach tej polityki uzgodniono i przyjęto do realizacji bilateralny Plan Działań, Action Plan (grudzień 2004 r.), celem którego jest zdynamizowanie procesu współpracy (i harmonizacji) w praktycznie wszystkich obszarach stosunków dwustronnych.

W związku z decyzją rządu Izraela o wprowadzeniu zasad znakowania towarów wytworzonych na terenach okupowanych i Autonomii Palestyńskiej przez działające tam przedsiębiorstwa izraelskie, stało się możliwe włączenie Izraela do systemu Pan-Euro-Śródziemnomorskiej kumulacji reguł pochodzenia.

6.5 System certyfikacji

Wszelkie produkty sprowadzane do Izraela muszą spełniać miejscowe standardy. Instytucją odpowiedzialną za opracowanie standardów oraz przyznanie certyfikatu jest:

The Standarts Institution of Israel,

Tel: 972-3-6465154, FAX: 972-3-6419683

Address: 42 Chaim Levanon Street, Tel Aviv 69977, Israel

E-mail: vered@sii.org.il

Zasadnicza procedura certyfikacyjna przygotowana jest po kątem miejscowych importerów. W sprawie uzyskania certyfikatu dla konkretnego produktu z wnioskiem winien wystąpić zarejestrowany izraelski importer. Możliwe jest także uzyskanie certyfikatu bezpośrednio przez producenta. W tym celu należy komunikować się bezpośrednio z Instytutem (SII).

W pierwszej kolejności należy uzyskać normę dla produktu (dostępna odpłatnie, część norm dostępna jest w języku angielskim, jednak obowiązuje wersja hebrajska). Następ-

nie konieczne jest przetestowanie produktu w laboratoriach SII pod kątem spełniania normy.

W procesie certyfikacji pomocne są posiadane już certyfikaty oraz wyniki badań laboratoriów własnych lub obcych.

W internecie dostępne są informacje ogólne na stronie: www.sii.org.il (z odnośnikiem do wersji angielskiej).

6.6 Wymogi sanitarne

Spełnienie wymogów sanitarnych potwierdzane jest przez Ministerstwo Zdrowia. Procedura przygotowana jest pod kątem importera miejscowego, który występuje do Ministerstwa z określonym wnioskiem (potrzebny jest numer rejestru importerów, a badanie i certyfikat są odpłatne).

Kontakt do Ministerstwa Zdrowia w sprawach importu żywności: tel: +972-3-6270100, fax: +972-3-5619549.

Szersze informacje dostępne są na stronie: www.health.gov.il

6.7 Procedury i taryfy celne

Polityka celna Izraela w kontaktach z Polską wynika z przynależności Polski do Unii Europejskiej, Umowy Stowarzyszeniowej pomiędzy Izraelem i Unią Europejską oraz Umowy o wolnym Handlu pomiędzy Izraelem i Unią Europejską. Do tej ostatniej dołączone są także stawki celne obowiązujące w handlu pomiędzy Unią Europejską (w tym Polską) a Izraelem. Generalnie umowa ta wprowadza bezcłową wymianę towarową, pozostawiając jedynie cła i kontyngenty przy produktach rolnych i pochodzenia rolniczego.

Informacje odnośnie taryf celnych dostępne są na stronie Izraelskiego Ministerstwa Finansów: www.mof.gov.il.

7. Dotychczasowa współpraca Polski i Izraela

7.1 Podstawy prawno-traktatowe obowiązujące Polskę i Izrael

W chwili obecnej obowiązują następujące umowy:

- o unikaniu podwójnego opodatkowania,
- o popieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji,
- o współpracy kulturalnej, naukowej i oświatowej,
- o wzajemnym utworzeniu Ośrodków Kultury i Informacji,
- o komunikacji lotniczej,
- o współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej w dziedzinie rolnictwa i przemysłu spożywczego,

- o współpracy w dziedzinie turystyki
- o współpracy w dziedzinie weterynarii,
- o współpracy w dziedzinie przemysłów obronnych,
- memorandum określające zasady i zakres wzajemnej współpracy ministerstw transportu Polski i Izraela,
- o wzajemnym uznawaniu wyników badań (pomiędzy Polskim Centrum Badań i Certyfikacji a Izraelskim Instytutem Standaryzacji)
- o zniesieniu obowiązku wizowego,
- o współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach celnych,
- memorandum o współpracy w dziedzinie przemysłów obronnych.

7.2 Funkcjonowanie porozumień międzynarodowych po akcesji Polski do UE

Akcesja Polski do UE przyniosła zmiany w dwustronnych relacjach między Polską a Izraelem. Umowa o wolnym handlu między naszymi krajami została zastąpiona przez Euro-Śródziemnomorskie Porozumienie Stowarzyszeniowe z Izraelem, które weszło w życie 1.06.2000 r. Porozumienie to stwarza podstawę dalszego rozwoju i współpracy między polskimi i izraelskimi instytucjami i firmami, a także stwarza lepszy klimat dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Niestety, w dalszym ciągu obowiązuje w Izraelu zakaz importu cieląt z krajów, w których wystąpiły przypadki BSE. Sprawa ta jest przedmiotem rozmów władz UE w Brukseli z odpowiednimi agendami rządowymi w Izraelu.

Ważnym wydarzeniem w stosunkach gospodarczych między Polską a Izraelem było podpisanie umowy offsetowej z firmą Rafael, związanej z dostawami izraelskiego systemu raketowego Spike.

7.3 Polsko-izraelskie stosunki gospodarcze

Obroty handlowe Polski z Izraelem w latach 2000-2005 w tys. USD

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005/2004 w %
Eksport	143 559	52 473	57 505	49 649	91 462	119 896	131,1
Import	152 834	123 414	110 870	117 007	153 173	186 321	121,6
Obroty	296 393	175 887	168 375	166 656	244 635	306 217	124,9
Saldo	-9 275	-70 941	-53 365	-67 358	-61 711	-66 425	

Źródło: Centrum Informacji Społeczno-Gospodarczej MG

Obroty handlu zagranicznego Polski z Izraelem za styczeń i luty 2006 r.

	I-II 2005	I-II 2006	Zmiana %
1. Eksport do Polski	12,7	15,8	+24,4
2. Import z Polski	27,4	31,8	+16,1
3. Obroty	40,1	47,6	+18,7
4. Saldo	-14,7	-16,0	+ 8,8

Źródło: Wydział Ekonomiczno-Handlowy Ambasady RP w Tel Aviwie

Na podstawie wyników handlu zagranicznego w latach 2000-2005 można zauważyć, iż w roku 2001 polski eksport gwałtownie spadł (o prawie 2/3) i utrzymywał się na zbliżonym poziomie aż do 2003 r. Dopiero w 2004 r. eksport wzrósł o 84%, a dane za 2005 r. wskazują na dalszą, ale nieco wolniejszą kontynuację tej tendencji (o 31%). Odnośnie importu, tu zachowanie dynamiki nie było tak wyraźne, w 2001 odnotowany był spadek o 29,420 mln USD.

Po gwałtownym spadku eksportu w roku 2001 saldo handlowe, które i tak było ujemne w roku poprzedzającym, znacząco pogorszyło się. W okresie 2001-2003 utrzymywała się prawie dwukrotna przewaga importu nad eksportem. Również w latach 2004 r. i 2005 r. saldo w handlu było ujemne.

W 2005 roku nastąpił wzrost wymiany handlowej pomiędzy Izraelem a Polską. Całkowity eksport produktów polskich do Izraela wzrósł o 29 %, a import z Izraela o 29,5 %. Największy wzrost nastąpił w imporcie produktów chemicznych, gdzie zanotowano wzrost o 168,2 %, zaś w eksporcie w sprzedaży metali surowych (wartość 11.220 USD w tys.). Ponadto Polska wysyła do Izraela produkty przemysłu obuwniczego, spożywczego.

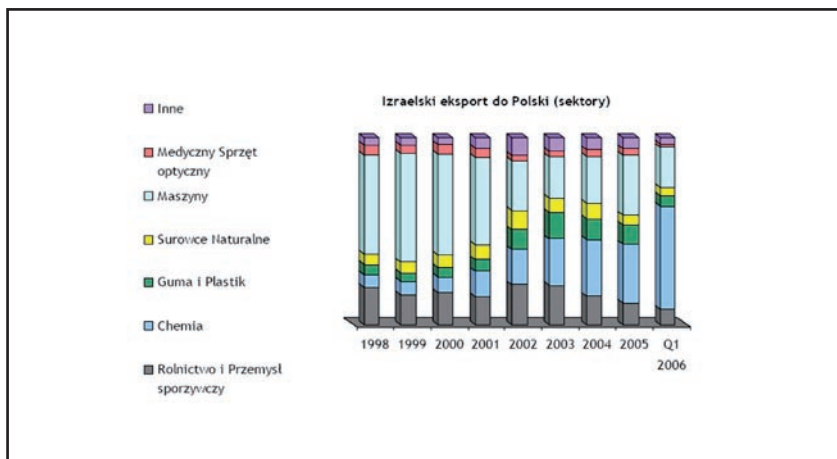
Wzrost o 172,3 % zanotował także polski przemysł transportowy.

W pierwszych trzech miesiącach 2006 roku nastąpił spadek w polsko-izraelskiej wymianie handlowej. W polskim eksporcie dominują produkty przemysłu papierniczego (szacowana wartość 5,562.02 USD w tys.), ponadto Polska wysyła do Izraela produkty przemysłu obuwniczego i spożywczego. Wzrost o 172.31% zanotował także polski przemysł tekstylny.

Z Izraela do Polski sprzedaje się coraz więcej produktów mineralnych, wzrost o 185.39%, oraz maszyn o 55.61%. W polskim imporcie produktów chemicznych zanotowano wzrost o 75.77%.

Konkurencyjność polskiej ofert eksportowej. Według opinii polskich eksporterów konkurencja na rynku izraelskim jest coraz silniejsza, szczególnie konkurencja cenowa w artykułach spożywczych i produktach niskoprzetworzonych, ze strony krajów WNP. Według opinii izraelskich importerów w 2005 roku spadła konkurencyjność polskich ofert eksportowych.

7.4 Import z Izraela do Polski

Sekcja Handlowa Ambasady Izraela w RP

W 2005 roku główne grupy towarowe w polskim imporcie według udziału procentowego stanowiły:

- produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych, w tym środki chwastobójcze i grzybobójcze a udział tej grupy w polskim imporcie stanowił 28,8%,
- urządzenia mechaniczne i elektryczne, w tym m.in. części do aparatury do sygnalizacji dźwiękowej lub wzrokiem, kamery wideo 19,3%,
- broń i amunicja, w tym bomby, granaty, torpedy, miny 9,9%,
- tworzywa sztuczne i wyroby z nich, w tym płyty, arkusze, folie, taśmy i pasy z tworzyw sztucznych 8,3.

W stosunku do 2004 roku w polskim imporcie za II miesiące 2005 roku największy wzrost odnotowano w grupie broń i amunicja – o 794%.

7.5 Współpraca inwestycyjna

Dogodne geograficzne położenie Polski zachęca biznesmenów izraelskich do lokowania kapitału w Polsce. Wiele firm mających swoje biura lub zakłady produkcyjne w naszym kraju, penetruje rynki sąsiednie, obawiając się wejść na rynki wschodnioeuropejskie lub mając udogodnienia do działania do pośrednictwem Polski na rynkach unijnych. Przykładem jest izraelski koncern spożywczy Elite Industries, który sprzedaje do krajów WNP i krajów nadbałtyckich swoje towary wyprodukowane w Polsce. Jak informuje „The Warsaw Business Journal” już 45% produkowanych przez Elite Polska

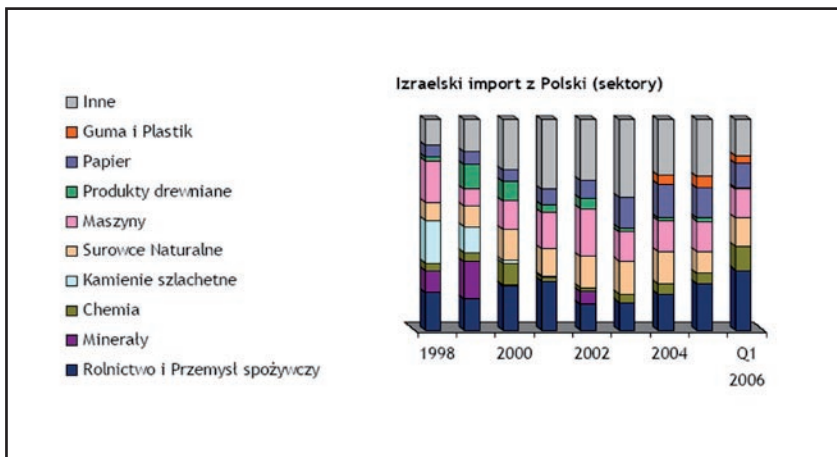
kaw jest eksportowana do krajów byłego Związku Radzieckiego. Obroty Elite Polska w 2005 r. wyniosły 80 mln USD.

W Polsce, zgodnie z notowaniem PAIZ działają min.:

Inwestor	Kapitał zainwestowany (w mln USD)	Plany inwestycyjne (w mln USD)	Rodzaj działalności	Podmiot polski
BST	2,8	10,0	Nieruchomości, budownictwo	Asbud Piaseczno Sp. z o.o.
Asthrom	1,3	5,0	Nieruchomości, budownictwo	Asbud Piaseczno Sp. z o.o.
Solbit	1,3	5,0	Nieruchomości, budownictwo	Asbud Piaseczno Sp. z o.o.
Danker Investments Ltd	28,0	bd	Transport, telekomunikacja, handel	Netia Holdings S.A.
IT International Theatres	50,0	bd	Nieruchomości, handel, usługi	IT Poland Cinemas Sp. z o.o.
Ogółem:	83,4	20,0		

Do grupy poważnych inwestorów izraelskich lokujących swoje środki w Polsce zaliczane są także: Grupa Yona, Ofer Brothers (budownictwo), Tadiran (klimatyzatory), Eden (zakłady produkcji wody mineralnej w Konstancinie), KBN (wyszukiwanie placów pod budowę centrów handlowych), Multilock (drzwi antywłamaniowe, zabezpieczenia antywłamaniowe, zamki, zabezpieczenia dla samochodów osobowych).

7.6 Eksport z Polski do Izraela

Sekcja Handlowa Ambasady Izraela w RP

W 2005 roku główne grupy towarowe w eksporcie polskim do Izraela stanowiły według udziału procentowego:

- urządzenia mechaniczne i elektryczne, w tym m.in. mechanizmy i przekładnie zębate, udział tej grupy w polskim eksporcie stanowił 18,6%,
- gotowe artykuły spożywcze, w tym m.in. przetwory spożywcze, gofry i wafle, czekolada i wyroby czekolady 18,2%,
- metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych w tym drut miedziany, dwuteowniki z żeliwa lub stali niestopowej 13,4%.

7.7 Nisze rynkowe w Izraelu

Izrael jest krajem, który praktycznie nie posiada wewnętrznych źródeł pozyskania podstawowych surowców energetycznych i mineralnych oraz wielu półproduktów do produkcji przemysłowej. Większość importowanych surowców i półproduktów jest osiągalna w Polsce. Jest wiele surowców i półproduktów polskich, które są już eksportowane do Izraela, jednak w niewielkich ilościach, jak również wiele produktów, które mogłyby być eksportowane do Izraela lecz eksporterzy, z różnych względów, nie wykazują zainteresowania.

Lista produktów, które mają możliwości wzrostu sprzedaży do Izraela:

	Potencjał w skali roku w mln USD
1. Gotowe produkty spożywcze	20,0 – 30,0
2. Metale i wyroby	15,0 – 20,0

3. Maszyny i urządzenia	25,0 – 30,0
4. Tektura i papier	15,0 – 20,0
5. Chemikalia, tworzywa sztuczne	10,0 – 15,0
6. Pojazdy i ich części	10,0 – 15,0
7. Kable	3,0 – 5,0

Ponadto istnieją możliwości eksportu produktów i wyrobów, które na rynek izraelski nie zostały dotychczas wprowadzone lub eksportowanych poprzednio ale bez kontynuacji sprzedaży, takich jak: walcówka miedziana, komponenty dla motoryzacji (autobusy), maszyny budowlane, liczniki energii, komponenty dla przemysłu obronnego, itp.

Rynek izraelski nie jest rynkiem dużym. Jego chłonność ograniczona jest ilością ludności oraz wielkością produkcji przemysłowej. Rząd izraelski kładzie duży nacisk na rozwój przemysłu obronnego i w tej dziedzinie popiera rozwój eksportu.

Chłonność rynku na określone grupy towarowe przedstawia się następująco:

- gotowe produkty spożywcze – 20,0-30,0 mln USD rocznie,
- metale i wyroby – 15,0-20,0 mln USD rocznie,
- maszyny i urządzenia – 25,0-30,0 mln USD rocznie,
- tektura i papier – 15,0-20,0 mln USD rocznie,
- chemikalia, tworzywa sztuczne – 10,0-15,0 mln USD rocznie,
- pojazdy i ich części – 10,0-15,0 mln USD rocznie,
- kable – 3,0-5,0 mln USD rocznie.

Lista towarów eksportowanych na rynek izraelski przedstawia się następująco:

- sery i twarogi; wielkość eksportu z Polski w 2004 roku wyniosła 540 000USD,
- owoce, orzechy - 664 000 USD,
- wyroby cukiernicze - 473 000 USD,
- czekolada i inne przetwory - 3 472 000 USD,
- chleb, bułki, pieczywo - 797 000 USD,
- warzywa , owoce - 549 000 USD,
- przetwory spożywcze - 2 688 000 USD,
- nowe opony pneumatyczne - 2 039 000 USD,
- niepowlekany papier i karton - 2 314 000 USD; papier i karton - 3 165 000 USD,
- odzież męska i chłopięce zestawy ubraniowe - 720 000 USD,
- wyroby ze szkła - 1 001 000 USD,
- sztaby i pręty ze stali - 3 122 000 USD,
- kątowniki, kształtowniki, profile, profile - 7 455 000 USD,
- pozostałe artykuły ze stali - 1 550 000 USD,
- drut miedziany - 661 000 USD (brak wykorzystania potencjalnych

-
- możliwości eksportowych np. KGHM i jego spółki nie wykazały zainteresowania przetargami izraelskich firm na dostawy w 2006 roku),
- silniki turboodrzutowe (zamówienia zależą od wyników przetargów)
- I 436 000 USD,
 - krany, kurki, zawory (zamówienia zależą od wyników przetargów)
- I 287 000 USD,
 - meble (dobra renoma polskich firm) - 4 790 000 USD,
 - przybory i aparatura do automatycznej regulacji i kontroli – I 667 000 USD (wzrost zapotrzebowanie),
 - mikrofony i stojaki – I 344 000 USD (wzrost zapotrzebowanie).

Zapotrzebowanie na powyższe produkty cały czas jest duże, co powinno wpłynąć na wzrost polskiego eksportu.

7.8 Perspektywy współpracy przemysłowej, naukowo-technicznej i w rolnictwie

Możliwości współpracy przemysłowej i naukowo-technicznej istnieją przede wszystkim w dziedzinach, w których izraelskie produkty i rozwiązania techniczne reprezentują najwyższy światowy poziom technologiczny, np. telekomunikacja, elektronika, poligrafia komputerowa, farmacja, produkcja nowoczesnej aparatury medycznej oraz przemysł obronny.

Od kilku lat rozwija się współpraca w dziedzinie rolnictwa i gospodarki żywnościowej. Podpisana w 1991 r. umowa międzyrządowa stwarza dogodne warunki dla jej dalszego rozwoju, szerokiego wykorzystania doświadczeń wysoko rozwiniętego rolnictwa i hodowli Izraela, zwłaszcza w produkcji roślinnej, zwierzęcej, weterynarii, przetwórstwie mleka, nawadnianiu, proeksportowym ukierunkowaniu produkcji rolnej oraz marketingu w sektorze rolnym. Umowa przewiduje wymianę specjalistów, prowadzenie wspólnych badań i eksperymentów, organizowanie szkoleń. W 1994 roku resorty rolnictwa podpisały ponadto umowę o współpracy w dziedzinie weterynarii.

7.9 Współpraca polskich i izraelskich podmiotów

Zwiększa się zaangażowanie firm polskich i izraelskich we wspólne przedsięwzięcia. Zarejestrowanych jest kilkadziesiąt spółek typu joint-venture z kapitałem izraelskim. Są to z reguły niewielkie firmy, w których udział izraelski nie przekraczał 1 mln USD, stąd nie są wykazywane w statystykach PAIiZ. Przedmiot ich działalności to przede wszystkim: handel, telekomunikacja, budownictwo, przetwórstwo, przemysł spożywczy, turystyka i gastronomia. Według danych PAIiZ S.A. inwestycje izraelskie w Polsce wynoszą około 70,4 mln USD.

Firmy izraelskie i kapitał z diaspory biorą aktywny udział w projektach dotyczących komputeryzacji różnych dziedzin gospodarki, dostaw central telefonicznych, telekomunikacji, radiokomunikacji, produkcji metalowych elementów stolarki budowlanej,

zabezpieczających urządzeń antywłamaniowych, w handlu hurtowym i detalicznym.

W wielu przypadkach inwestycje izraelskie nie są realizowane bezpośrednio, lecz poprzez udziały w konsorcjach międzynarodowych, w związku z czym występują jako kapitał międzynarodowy.

Przykładem jest firma GTC (Global Trade Center), która w 2004 r. debiutowała na giełdzie z kapitałem daleko przekraczającym łączną kwotę inwestycji bezpośrednich w Polsce, a w której znaczące udziały pośrednio posiada izraelska firma Kardan. Kolejne przykłady to Rami Ungar, na którego zamówienie Stocznia Gdynia buduje samochodowce (w 2004 r. oddano 4 statki o wartości około 200 mln USD, a w 2005 r. - 6 statków na sumę ponad 300 mln USD) oraz Link-4 działający w sektorze ubezpieczeń.

Sekcja Handlowa Ambasady Izraela w RP ocenia, iż łączne zaangażowanie kapitału izraelskiego w Polsce może wynosić około 1,5 mld USD. Obecnie na terenie Polski działa ponad 50 firm izraelskich, m.in. IT International Theatres, Kardan – GTC, Yona, BST, Karen GAP (budownictwo), Dankner – Netia, ECI Telecom-Tadi Pol, Tadiran (telekomunikacja), Elite, Eden, Dar Natury (przemysł spożywczy), Multilock (zamki i blokadry samochodowe).

7.10 Targi w Izraelu

Targi ISRAFOOD to targi branży spożywczej. Tematyka targów: produkty piekarnicze, napoje alkoholowe i bezalkoholowe, ciastka, przekąski, słodczyce, żywność puszkowana i mrożona, produkty mleczne, owoce i warzywa, zdrowa żywność, ryby, mięso, desery, logistyka, opakowania. W wystawie ISRAFOOD 2004 uczestniczyło 1200 firm, w tym 150 zagranicznych, w tym 13 z Polski. Targi są refundowane. Termin targów: listopad.

Międzynarodowe targi turystyczne IMTM w Tel Awiwie to targi turystyczne organizowane w Izraelu. Tematyką tych targów jest promowanie walorów turystycznych poszczególnych krajów. Termin targów: luty

TLELECOM ISRAEL to targi o międzynarodowej renomie. Prezentowane są tu najnowsze technologie branży telekomunikacyjnej. W 2004 roku targi odwiedziło ponad 150 tys. osób, oglądając produkty 385 wystawców izraelskich i międzynarodowych. Termin targów: listopad.

MEGABUS 2006. Po raz pierwszy w Izraelu odbędą się międzynarodowe targi autobusów i transportu pasażerskiego – MEGABUS. Targi będą miała miejsce w Tel Awiwie na terenie Międzynarodowego Centrum Targów i Konferencji, obejmując 5,300 metrów kwadratowych. Termin: listopad.

8. Porady praktyczne

8.1 Przekraczanie granicy

Wizy

W kwietniu 2000 r. rządy Izraela i Polski podpisały umowę, na mocy której obywatele obu państw nie muszą się starać o wizy, przy wyjazdach krótszych niż 90 dni. Wyjazd nie może mieć celu zarobkowego. Bez wiz na terenie obu państw mogą przebywać obywatele posiadający ważne paszporty.

Polacy przylatujący na lotnisko Ben Guriona (największy port lotniczy Izraela znajdujący się obok miasta Lod, w odległości 15 km na południowy-wschód od Tel Awiwu) często są sprawdzani przez służby imigracyjne pod kątem ewentualnego podjęcia przez nich pracy zarobkowej w Izraelu. W skrajnych przypadkach możliwe jest odsyłanie pojedynczych turystów lub nawet całych grup wycieczkowych tym samym samolotem do Polski.

By uniknąć tego rodzaju nieprzyjemności, wystarczy wykazać się posiadaniem wystarczającej ilości pieniędzy, zaproszeniem od izraelskich znajomych (w języku hebrajskim) lub rezerwacją miejsc w jednym z hoteli. Dobre wrażenie wywiera również krótkie przedstawienie programu swego pobytu i ogólne zainteresowanie krajem. Osobna procedura, która odbywa się przy odlocie z Izraela ma na celu zapobieżenie ewentualnym próbom zamachów terrorystycznych. Do zadawanych wówczas pytań należą:

Czy ktoś prosił Pana/Panią o wzięcie przesyłki?

Czy osobiście pakował/a Pan/Pani swój bagaż?

Czy posiada Pan/Pani znajomych wśród Palestyńczyków?

Gdzie i na czyj koszt przebywał/a Pan/Pani w Izraelu?

Osoby odpowiadające w sposób chaotyczny i mało przekonujący muszą liczyć się z możliwością szczegółowej kontroli.

Dodatkowym warunkiem, od którego może być uzależniona decyzja o zgodzie na wjazd do Izraela, jest udokumentowanie posiadania równowartości 100 USD na każdy dzień pobytu. Decyzje izraelskich władz granicznych są podejmowane arbitralnie i są nieodwołalne. W myśl niepisanych zasad osoba, której odmówiono prawa wjazdu do Izraela, wraca do kraju, z którego przyleciała, tymi samymi liniami lotniczymi - na własny koszt, o ile ma bilet powrotny, lub na koszt przewoźnika, jeśli ma tylko bilet w jedną stronę. Zdarza się, że z przyczyn organizacyjnych nie jest możliwy powrót do kraju w dniu przylotu, w związku z czym osoby takie są przez izraelskie władze imigracyjne umieszczane w areszcie deportacyjnym na lotnisku na czas niezbędny do zorganizowania ich powrotu do kraju. Osoby przebywające w areszcie mają prawo do kontaktu telefonicznego z placówką dyplomatyczno-konsularną.

Przepisy celne

Osoba, która ukończyła 17 lat może przywieźć do Izraela 1 litr wódki i 2 litry wina bez cła, a także 250 g tytoniu lub 250 papierosów. Nie można wwozić zwierząt, roślin, broni i świeżego mięsa. Kamery wideo, komputery osobiste i aparaty do nurkowania muszą zostać zgłoszone w czasie kontroli celnej i trzeba za nie wpłacić depozytu, do odebrania przy powrocie (aby nikt nie handlował przywiezionymi przedmiotami).

Przejścia graniczne

Dla turystów podróżujących między Jordanią a Izraelem otwarte są punkty kontroli granicznej na moście Allenby, Bet Szean i w miejscowości Arawa.

Najpopularniejszym przejściem granicznym pomiędzy Izraelem a Egiptem jest punkt kontroli granicznej w Rafiah, 50 km na południe od Aszkelonu.

8.2 Podróż do Izraela

Do Izraela najłatwiej dostać się drogą lotniczą. Regularne rejsy utrzymują dwadzieścia cztery międzynarodowe linie lotnicze. Opłata lotniskowa (41 NIS) jest wliczana w cenę biletu.

Najwygodniej jest dolecieć z Warszawy z przesiadką w Wiedniu. Cena biletu wynosi średnio 1500 zł.

Do Izraela można również przypląć statkiem lub promem, najczęściej do portu w Hajfie. Izrael ma regularne połączenie promowe z Europą na trasie Hajfa – Pireus (ateński port). Najtańszy bilet z Pireusu kosztuje około 100 dolarów, a za miejsce siedzące trzeba zapłacić około 120 dolarów. Ceny w sezonie są wyższe. Z Pireusu do Hajfy płynie się 58 godzin. Podatek portowy wynosi 22 dolary (dla pojazdów 45 dolarów).

Jachty wycieczkowe wpływają też do portów w Aszdod, Ejlat i Marina Tel Awiw.

Drogą lądową można dostać się do Izraela tylko z Jordanii i Egiptu.

Dla turystów podróżujących między Jordanią a Izraelem otwarte są punkty kontroli granicznej na moście Allenby, Bet Szean i w miejscowości Arawa.

Z Jordanii do Izraela nie wolno przywozić żadnej żywności i produktów puszkowanych, których nie można otworzyć przy kontroli granicznej. Przy wjeździe i wyjeździe z Izraela pobiera się opłaty graniczne, które płaci się na punkcie kontroli granicznej.

Najpopularniejszym przejściem granicznym pomiędzy Izraelem a Egiptem jest punkt kontroli granicznej w Rafiah, 50 km na południe od Aszkelonu. Turyści przekraczający granicę samochodem osobowym muszą mieć ważne prawo jazdy i karnet przejścia. Cztery firmy autobusowe prowadzą regularne kursy między Kairem a Tel Awiwem przez Rafiah. Podróż trwa około 10 godzin i kosztuje około 150 NIS. Trzeba do tego doliczyć izraelską opłatę graniczną 90 NIS.

W Tabie, 4 km od centrum Ejlatu, jest przejście graniczne otwarte przez całą dobę. Granicę można przekroczyć pieszo, przejechać samochodem osobowym lub autobusem.

Są też regularne kursy autobusowe z Taba do Santa Katherina (Synaj) i do Kairu. Izraelska opłata graniczna wynosi 61 NIS.

8.3 Pobyt

Meldunek

Nie ma obowiązku meldunkowego. Cudzoziemcy przebywający w hotelach rejestrowani są przez administrację hotelu lub schroniska w hotelowych księgach meldunkowych. Turyści w czasie całego pobytu powinni mieć przy sobie paszport lub jego fotokopię. Muszą też zachować stronę z karty przekroczenia granicy, którą wypełnili przy wjeździe do Izraela

Hotele

W Izraelu jest ponad 300 hoteli, od małych do luksusowych. Można się też zatrzymać w hotelach kibucowych, gwarantujących wczasy w pięknym otoczeniu. W nich standard jest różny – od zwykłych tanich pokoi do czterogwiazdkowych hoteli włącznie. Latem można wypoczywać w tzw. wsiach wczasowych, skorzystać z bogatej oferty wycieczkowej i uprawiać różne sporty. Noclegi proponuje kilkadziesiąt schronisk młodzieżowych. Bardzo popularne wśród młodzieży są hostele. Na terenie całego kraju znajdują się pola kempingowe, wyposażone we wszystkie wygody – elektryczność, restauracje, sklepy, telefony, pocztę.

Polecane są hotele:

Dan Panorama Haifia. Ceny: od 125 do 175 USD.

Holiday Inn Haifa Bayview. Ceny: od 88 do 148 USD.

Dan Ejlal Hotel. Ceny: od 216 do 470 USD.

Dan Carmel Haifa Hotel. Ceny: od 174 do 475 USD.

Crowne Plaza Hotel Ejlal. Ceny: od 153 do 173 USD.

Spis wszystkich hoteli w Izraelu, wraz z możliwością rezerwacji miejsc, znajduje się pod adresem internetowym: www.hotele24.pl

Wynajem mieszkań

Ceny mieszkań w Izraelu są bardzo zróżnicowane. Wszystko zależy od tego, w jakim mieście poszukuje się mieszkania. Przeważnie średni czynsz za 3-pokojowe mieszkanie wynosi około 300 szekli na miesiąc (włącznie z opłatą za wodę). Jednak opłaty za wynajem mogą sięgać również do 450 szekli za miesiąc.

Dla przykładu dwupokojowe mieszkanie w Ramat Ganie można wynająć z wyposażeniem pełnym, względnie podstawowym za około 500 \$ miesięcznie. W śródmieściu takie mieszkanie może kosztować do 600\$.

Prawo jazdy

Izrael honoruje wydane w Polsce międzynarodowe prawo jazdy. Jednakże po upływie 3 miesięcy należy zmienić krajowe prawo jazdy na dokument izraelski. Procedura wymaga uiszczenia opłat i zdania egzaminu praktycznego. Wydawane są 2 rodzaje prawa jazdy: na samochody z automatyczną skrzynią biegów oraz na samochody z ręczną skrzynią biegów. W większości firm wynajmujących samochody można zapłacić jedynie kartą kredytową.

Podróżowanie po kraju

W następstwie załamania się procesu pokojowego na terenach Autonomii Palestyńskiej mogą mieć miejsce starcia zbrojne, demonstracje i zamieszki (intifada). W rezerwacie Strefa Gazy i główne miasta Autonomii Palestyńskiej na Zachodnim Brzegu (m.in. Betlejem, Hebron, Jerycho, Nablus, Jenin) są praktycznie niedostępne dla turystów (obowiązuje zakaz wjazdu samochodów z izraelską rejestracją). Okresowo zamykane są drogi także na pozostałym obszarze Zachodniego Brzegu Jordanu. Zdarzają się wypadki ostrzelania i obrzucenia kamieniami poruszających się po tych drogach samochodów. Do niepokoju dochodzi też sporadycznie w obszarze Jerozolimy Wschodniej oraz w zamieszkałych przez ludność arabską miastach Izraela (np. Nazaret).

Izrael jest państwem o wysokim poziomie infrastruktury komunikacyjnej.

Wiele międzynarodowych firm ma tutaj swoje przedstawicielstwa, a największe miasta połączone są autostradami, które są rozbudowywane. Znakomita sieć dróg powoduje dużą popularność komunikacji samochodowej. W Izraelu funkcjonuje kilka profesjonalnych firm zajmujących się wynajmem samochodów. Nawet z zagranicy można zamówić sobie samochód, które będzie czekał o określonej porze i w wyznaczonym miejscu.

W Izraelu obowiązuje ruch prawostronny, a większość przepisów drogowych jest podobna jak w Europie a wszystkie tablice informacyjne pisane są po hebrajsku, arabsku i angielsku. Wszystkich pasażerów obowiązuje jazda w pasach bezpieczeństwa. Od 1 listopada do 31 marca przez całą dobę obowiązuje jazda z zapalonymi światłami drogowymi. Na terenie zabudowanym można jechać z prędkością 50 km/godz, poza nim 80 km/godz.

Najpopularniejszym środkiem transportu w Izraelu są publiczne autobusy, które obsługują połączenia z wszystkimi miejscowościami w kraju. Autobusy są tanie, czyste, wygodne i najczęściej klimatyzowane. Konkurencją dla nich stanowią połączenia kolejowe, które są tańsze, lecz niestety stacje są najczęściej oddalone od centrów miast. Izraelskie koleje obsługują głównie równinę nadbrzeżną i w znacznym stopniu pomagają w dystrybucji towarów pomiędzy ośrodkami przemysłowymi.

Opieka medyczna w Izraelu

Istnieje powszechny dostęp do opieki medycznej. Usługi medyczne są na wysokim poziomie. Ze względu na ich wysokie koszty, wskazane jest wykupienie stosownych ubezpieczeń. Cena wizyty lekarskiej to ok. 100 USD, a u specjalisty – od 300 USD wwyż. Doba w szpitalu kosztuje od 70 do 1000 USD. W szpitalach oraz lekarzom najczęściej od razu trzeba płacić gotówką.

W razie kłopotów zdrowotnych pierwszą pomoc lekarską można uzyskać wykręcając telefoniczny numer 101 (po hebrajsku) lub numer 911 (po angielsku). Większość lekarzy mówi po angielsku i w innych językach europejskich, często po rosyjsku lub polsku. Istnieje również specjalna linia pomocy dla turystów: 177/022 91 10.

Szczepienia

Nie istnieją szczególne zagrożenia sanitarno-epidemiologiczne. Nie wymaga się szczepień ochronnych. Należy przestrzegać elementarnych zasad higieny. Choć woda z wodociągów miejskich jest zdatna do picia bez przegotowania, do konsumpcji zalecane jest używanie wody butelkowanej.

Ubezpieczenie

Polisy polskich towarzystw są w większości uznawane. Ze względu na wysokie koszty usług medycznych wskazane jest wykupienie stosownych ubezpieczeń. Ubezpieczenia komunikacyjne są obowiązkowe.

Łączność

Izrael ma perfekcyjny system telefonów publicznych na kartę. Karty telefoniczne kupuje się w kioskach z prasą, punktach loteryjnych lub w księgarniach. Karty mają 20 (11 NIS), 50 (24 NIS) i 120 (52 NIS) jednostek. Międzynarodowy numer kierunkowy to 012, 013 lub 001 (w zależności od tego, z usług której firmy telekomunikacyjnej się korzysta), potem trzeba wykręcić numer kraju, miasta i wreszcie numer abonenta.

Napiwki

Jeszcze nie tak dawno temu w Izraelu nie było zwyczaju dawania napiwków. Obecnie kelner lub kelnerka często przynosi rachunek z rzucającym się w oczy odręcznym dopiskiem „Service is not included” (obsługa nie jest wliczona w cenę). Często napiwek wydaje się całkiem niezastłony, ale z drugiej strony płace kelnerów w Izraelu są niskie, ponieważ zakładają się, że dorobią sobie właśnie napiwkami. Dla mniej zamożnych turystów jest to bolesne, ale muszą przyzwyczać się do dawania w Izraelu napiwków. Podczas przeglądania menu zawsze należy zatem dodać kilkanaście procent do ceny każdego dania. Nie daje się napiwków izraelskim taksówkarzom, którzy i tak z pewnością zawyżają taryfę.

Kuchnia izraelska

Specyfiką kuchni żydowskiej jest koszerność. „Koszer” to po hebrajsku: „nadający się”, „stosowny”, „dobry”. W potocznej mowie „koszerny” to tyle co „legalny”, lub zgodny z przepisami. Przepisy religijne dotyczące jedzenia i picia nazywane są kaszrut. Formuła koszerności obejmuje całość przepisów dotyczących przyrządzania i przechowywania pokarmów, włączając w to zasady uboju bydła i drobiu. W rzeczywistości są to rozsądne reguły higieniczne, korzystne do stosowania w warunkach ciepłego klimatu, gdzie żywność szybko się psuje. Stosowanie tych reguł chroniło i chroni przed możliwością zatrucia pokarmowego.

8.4 Święta państwowe i religijne

Dzień Niepodległości Izraela. 14 maja 1948 roku Izrael stał się niepodległym państwem. Żydzi na całym świecie obchodzą w tym dniu Święto Niepodległości. W samym Izraelu odbywają się pokazy lotnicze, uroczyste parady wojskowe, koncerty muzyczne i pokazy sztucznych ogni.

Rosz ha-Szana, Nowy Rok – pierwszy dzień kalendarza żydowskiego. Upamiętnia stworzenie świata i przypomina o sądzie Bożym. Święto to trwa jeden dzień w Izraelu, a dwa dni w diasporze i otwiera ono okres pokuty. Podczas święta nie wolno wykonywać codziennych prac, natomiast synagogę odwiedzają nawet Żydzi obojętni religijnie. Jom Kippur – Dzień Pojednania. Jest to jedno z najważniejszych świąt żydowskich o charakterze pokutnym. W święto obowiązuje ścisły post (zakaz spożywania wszel-

kich pokarmów i napojów). W tym dniu nie wolno także pracować, myć się oraz nosić obuwia skórzanego.

Szabat – w judaizmie ostatni dzień każdego tygodnia, obchodzony jako dzień święty - na pamiątkę biblijnego aktu stworzenia. W dniu tym wyznawcy judaizmu mają obowiązek zaprzestania większości codziennych obowiązków, oprócz tych absolutnie niezbędnych do przeżycia. Zakazana jest więc wszelka praca zarobkowa, sprzątanie, gotowanie i podróżowanie na większe odległości itp. Szabat zaczyna się o zmierzchu w piątek i trwa do zmierzchu w sobotę, jego godziny są więc ruchome i zależą od pory roku.

8.5 Bezpieczeństwo

Ze względu na zdarzające się kradzieże kieszonkowe, szczególnie w miejscach zatłoczonych i często odwiedzanych przez turystów, zaleca się pozostawianie oryginałów paszportów w sejfach hotelowych i noszenie przy sobie wyraźnych fotokopii. Napięta sytuacja polityczna wzmaga groźbę potencjalnych zamachów terrorystycznych. Zagrożenie atakami terrorystycznymi dotyczy praktycznie całego terytorium Izraela. Należy bezwzględnie stosować się do wymogów i zaleceń władz dotyczących zachowania środków bezpieczeństwa (np. rewizje toreb przy wejściu do sklepów i restauracji). Należy być przygotowanym na szczegółową kontrolę bagażu przy wyjeździe z Izraela.

8.6 Kultura i zabytki

Izrael posiada ogromną liczbę zabytków, przez co jest bardzo atrakcyjnym krajem do zwiedzania. Kultura również jest bardzo bogata i warto się z nią bliżej zapoznać. Wiele informacji na ten temat można uzyskać pod adresem internetowym: www.izrael.badacz.org

8.7 Inne porady praktyczne

Praca dla Polaków

Izraelski rynek pracy cierpi na brak wyszkolonych rzemieślników, więc polscy murarze, stolarze, malarze pokojowi lub spawacze bez trudu znajdują zatrudnienie, niemal zawsze na lepszych warunkach od pozostałych cudzoziemców. Kobiety w większości pracują jako pomoc domowa, zarabiając przeciętnie 6 do 8 dol. za godzinę. A co najistotniejsze, Polacy nie są tak wyobcowani jak robotnicy z dalekich, egzotycznych krajów. Często pracują w firmach, których właściciele mówią po polsku. Obecnie, według danych konsulatu RP, w Izraelu pracuje około 8 tys. osób z Polski.

Kiedy jechać

Każda pora roku ma swoje plusy i minusy. Trudno więc wskazać jakiś optymalny termin wyjazdu. Warto jednak pamiętać, że w pewnych okresach znacznie rosną ceny biletów lotniczych, a podczas żydowskich świąt religijnych w kraju pojawiają się tłumy pielgrzymów, ceny noclegów wzrastają dwukrotnie, transport publiczny zamiera – na szczęście taka sytuacja nie trwa długo. Klimat Izraela jest umiarkowany i nie ma pory roku, której szczególnie powinno się unikać ze względu na pogodę.

Przedłużenie pobytu

Jeżeli ktoś chce przedłużyć pobyt ponad 90 dni, musi zwrócić się do jednego z biur Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które znajdują się w prawie wszystkich większych miastach. Większość turystów zwraca się do następujących placówek:

- Ejlat, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przy HaTemarim Blvd, naprzeciwko dworca autobusowego (tel..07/376332);Jerozolima,
- I Shlomez St, w centrum Nowego Miasta (tel..02/6228211, 6290231);
Tel Awiw, Shalom Tower, na zachód od Allenby St (tel..03/651941, 657758).

Podstawowym wymogiem jest udowodnienie, że osoba starająca się o przedłużenie wizy ma możliwość utrzymania się bez podejmowania nielegalnej pracy. Jeżeli podanie zostanie przyjęte, pobyt przedłuża się najczęściej o następne 3 miesiące, chociaż czasem tylko o miesiąc, a bardzo rzadko o 6 miesięcy. Oplata za przedłużenie pobytu wynosi 120 NIS, trzeba dostarczyć jedno zdjęcie paszportowe.

Jednak nic się nie stanie w przypadku podjęcia starań o przedłużenie pobytu już po wygaśnięciu pozwolenia. Najlepiej załatwić to w ciągu kilku dni, chociaż jeżeli akurat przebywa się w bardziej odludnych rejonach, nie warto specjalnie w tym celu wracać do miasta.

Godziny pracy urzędów, banków i sklepów

Tydzień roboczy

Rozpoczyna się w niedzielę, która jest w Izraelu dniem powszednim, a kończy się w piątek w godzinach południowych (większość instytucji pracuje od niedzieli do czwartku). Dniem wolnym od pracy jest sobota (szabat) i w większości instytucji także piątek.

Godziny pracy biur

Godziny te są bardzo zróżnicowane, jednak standardowo biura pracują od godziny 9.00 do godziny 17.00 (część biur ma przerwę obiadową).

Banki

Niedziela, wtorek, środa od 8.30 do 13.30

Wtorek, czwartek od 8.30 do 13.30 i od 16.00 do 19.00

W piątki banki są nieczynne

Urzędy pocztowe

Pracują z reguły w tych samych godzinach co banki.

Sklepy

Otwarte są od wczesnych godzin porannych (sklepy spożywcze z reguły otwarte są od godz. 6 rano), do późnych godzin wieczornych.

W Izraelu są specjalne oddziały policji turystycznej, która pomaga rozwiązywać różnego typu problemy, z jakimi mogą się zetknąć turyści. Można ich znaleźć przy większych obiektach turystycznych i w miejscowościach często odwiedzanych przez turystów.

8.8 Ważne telefony i adresy

Przydatne telefony

informacja tel. 144

police tel. 100

pogotowie ratunkowe tel. 101 lub 911

straż pożarna tel. 102.

Użytkownicy telefonów komórkowych poprzedzają numer cyframi 052.

Ambasada Izraela w Polsce

02-078 Warszawa, ul. Krzywickiego 24

tel. (0048 0-22) 597 05 00

(0048 0-22) 597 05 02 – Konsulat

fax. (0048 0-22) 825 16 07

e-mail: publicaffairs@warsaw.mfa.gov.il

web site: <http://warsaw.mfa.gov.il>

czynna: poniedziałek - piątek 9.00 do 14.00

informacja telefoniczna: poniedziałek-piątek 14:00-17:00

Ambasada RP w Izraelu

16, Soutine St., Tel-Aviv 64-684, Israel

tel. (0-0972 03) 52 40-186/88, 5240-191, 5240-707

fax. 523 78 06, 527 47 26

e-mail: embpol@netvision.net.il

www.polemb.org

Konsulat RP w Tel Awiwie

16, Soutine Street 64-684

Konsul Honorowy: Peretz Unikowski (jidysz, polski)

tel.: 0-0972(3) 52-76-664

tel. dyżurny: 0-0972 (3)52-40-18678

fax.: 0-0972(3)52-74-726

Wydział Ekonomiczno-Handlowy

79 Yehuda Hamaccabi Street Tel Aviv

tel.: 0-0972 (3) 54-46-246, 54-63-523

fax.: 0-0972 (3) 54-46-247

e-mail: brhtlv@inter.net.il

Konsulat RP w Hajfie

Konsul Honorowy: Jan Robinsohn

(hebrajski, jidysz, polski, angielski, niemiecki, francuski)

3, Shmaryahu Levin Str., 33101 Hajfa

tel./fax. (0-097204) 86 27-278

Konsulat RP w Jerozolimie
Konsul Honorowy: Zeev Bara
27, Jabotinsky St., Jerusalem 92 141
tel. (02) 5665 845
fax. (02) 5665 790
e-mail: zbaran@power.co.il

Konsulat honorowy RP w Izraelu
Jan Robinsohn
3 Shmaryahu Levin St, Hajfa 33-101
tel. 009 72 04

9. Życie w Izraelu

Spółeczeństwo i styl życia

Wśród Izraelczyków nadal wszechobecny jest duch pionierski, wywodzący się jeszcze z pierwszych lat istnienia państwa. Izraelczycy w dalszym ciągu kładą nacisk na zdrowy styl życia i ciężką pracę. Z drugiej strony wzniosłe zasady, obowiązujące niegdyś w kibucach, powoli zaczynają zanikać, ponieważ obecnie mieszka tam zaledwie ok. 3% całego społeczeństwa. Na przestrzeni ostatnich 20 lat u izraelskich nowobogackich można zaobserwować rosnące zamiłowanie do konsumpcyjnego stylu życia.

Chociaż większość mieszkańców Izraela uważa się za osoby świeckie, ich duchowe korzenie tkwią silnie w judaizmie, czego dowodem jest poszanowanie takich tradycji, jak obrzezanie i bar micwa. Żydowskie mniejszości religijne wywierają nieproporcjonalnie duży wpływ na życie wszystkich Żydów w Izraelu. Sądy religijne mają wyłączną jurysdykcję w kilku dziedzinach, m.in. w sprawach dotyczących małżeństwa i edukacji.

Obecnie prawie połowa mieszkańców Izraela to „sabrowie”, czyli Żydzi urodzeni już w niepodległym państwie Izraela. „Sabra” to owoc – kolczasta gruszka o słodkim mięszu. Takimi w rzeczywistości są Izraelczycy – z zewnątrz kolce, a w środku słodki miąższ.

Z zewnątrz wydają się szorstcy, nieuprzejmi, apodyktyczni, nie znający słowa „proszę” i „przepraszam”. Lecz po bliższym poznaniu okazują się towarzyscy, spontaniczni, ciepłi i wspańałowmyślni. Izraelczycy są wyjątkowo swobodni, jeśli chodzi o strój i zachowanie, choć nieskromność jest źle widziana. Przesadna grzeczność budzi niesmak. Żyjąc w wolnym kraju, bez kompleksu niższości, ucząc się w jednych szkołach i służąc w jednej armii, tworzą nowe społeczeństwo - izraelskie.

Większość Izraelczyków znajduje się pomiędzy świeckością a religijnością. Młodzi Izraelczycy poznają główne zasady judaizmu w szkole, jednak gdy dorastają, bardzo często wykazują ignorancję religijną.

Źródła:

- Ambasada Izraela w Warszawie
- Ambasada RP w Tel Awiwie
- Wydział Promocji Handlu i Inwestycji w Tel Awiwie
- Poradnik „Polak za granicą”, wydane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- Centrum Informacji Społeczno-Gospodarczej Ministerstwa Gospodarki
- Artykuły z Gazety Wyborczej, Sprawy Międzynarodowe i Biuletynu MSZ
- Dane z portalu exporter.pl